

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

Koulutus

Tiede

Yliopistot 2005

Vuosikertomus

Opetusministeriön julkaisuja 2006:30

Yliopistot 2005

Vuosikertomus

Opetusministeriön julkaisuja 2006:30

Opetusministeriö • Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto • 2006

Undervisningsministeriet • Utbildnings- och forskningspolitiska avdelningen • 2006

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi>
<http://www.minedu.fi/julkaisut>

Toimittajat: Tomi Halonen,
Ulla Mäkeläinen ja Birgitta Vuorinen
Ulkoasu: Station Mir Oy
Painotyö: Yliopistopaino, Helsinki, 2006

ISBN: 952-485-174-1
ISBN: 952-485-175-X (pdf)
ISSN: 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2006:30

Sisältö

Yliopistolaitos vuonna 2005	4
Tavoitteet	8
Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2003–2008 painopisteet	8
Yliopistolaitokselle asetetut yhteiset tavoitteet	9
Yliopistojen laatu ja laadunvarmistus	11
Opiskelijavalinnat ja peruskoulutus	14
Opiskelijavalintoja uudistettiin	14
Tutkintouudistus tuli voimaan	15
Verkko-opetusta vahvistettiin	16
Tutkintojen määrä kasvoi	16
Tieteellinen jatkokoulutus	17
Tutkijakoulutusta kehitettiin	17
Tohtorintutkintojen määrä kasvoi	18
Tutkimus	18
Tutkimusrahoitus kehittyi myönteisesti	18
Tutkimusjärjestelmää arvioitiin	19
Avoin yliopisto-opetus ja täydennyskoulutus	21
Ohjausjärjestelmä ja rakenteellinen kehittäminen	22
Lainsäädäntöä uudistettiin	22
Tutkimuksen ja opetuksen perusedellytyksiä vahvistettiin	22
Toimintaedellytykset paranivat ajanmukaisten tilojen myötä	24
Yliopistojen uudesta palkkausjärjestelmästä neuvoteltiin	24
Koulutusta kohdennettiin vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin	25
Kansainvälinen ja eurooppalainen yhteistyö	26
Kansainvälistä kilpailukykyä vahvistettiin	26
Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä lisääntyi	27
Yhteiskunnallinen palvelutehtävä	28
Osaamisen siirtäminen	28
Alueellinen vaikuttavuus	28
Työllistyminen	29
Tilastot	29
Yhteystietoja	36

Vuosi 2005

Vuosi 2005 oli Suomen yliopistoissa vilkkaan yliopistopoliittisen keskustelun, suurten muutosten, toiminnan ja kehittämisen vuosi. Yliopistoissa oli samanaikaisesti menossa useita, yliopistojen toimintaan syvällisesti vaikuttavia uudistusprosesseja, kuten tutkinto-uudistus, uuteen palkkausjärjestelmään siirtyminen ja laadunvarmistuksen käyttöönotto. Monissa yliopistoissa toteutettiin tutkimuksen ja hallinnon laadun ulkopuolinen arviointi. Näiden uudistusten tavoitteena on kehittää yliopistojen laatua, vaikuttavuutta ja toiminnan sisältöjä vastaamaan paremmin muuttuvia tarpeita ja korkeimman opetuksen ja tutkimuksen haasteita.

Kesällä 2005 vahvistettiin yliopistolain muutos, jossa säädettiin tutkintojen suorittamisesta tavoiteajassa sekä henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käyttöönotosta. Elokuussa 2005 tuli voimaan yliopistolain muutos, jossa päätettiin kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirtymisestä, yliopistojen tehtävistä kattamaan myös vuorovaikutuksen muun yhteiskunnan kanssa ja tutkimustulosten hyödyntämisen, paremmista mahdollisuuksista kansainvälistymiseen sekä ylimmän johdon rakenteesta. Vuonna 2005 oli voimassa korkeakoululaitoksen kehittämistä annetun lain säännös, joka takaa yliopistolaitoksen toimintamenojärjestämisen kasvamisesta vähintään 20 miljoonaa euroa vuosittain palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Tämä antoi mahdollisuudet yliopistojen vakaalle kehitykselle tulossopimuskauden 2004–2006 aikana.

Valtion tiede- ja teknologianeuvoston toimesta vuoden 2004 aikana toteutetun Suomen tutkimusjärjestelmän arvioinnin pohjalta valtioneuvosto teki huhtikuussa 2005 periaatepäätöksen ”Julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä”. Sen linjausten mukaan toteutetaan yliopistolaitoksen ohjausta ja kehittämistä lähivuosina.

Bolognan prosessia toimeenpantiin Suomessa mm. yliopistolain muutoksen avulla, joka merkitsi kaksiportaisen tutkintorakenteen käyttöönottoa elokuussa 2005, kaikkien koulutusohjelmien uudelleen suunnittelua ja yliopistolaitoksen kansainvälistymisen edellytysten parantamista. Eurooppalaisen korkeakoulutusalueen muodostamisessa korostetaan laadun merkitystä. Bolognan prosessin seurannan ministerikokouksessa Bergenissä toukokuussa 2005 voitiin todeta prosessin edenneen Suomessa hyvin. Sitä on tukenut kaikkien yliopistojen itsenäinen, laaja mukanaolo ja omaehtoinen kehittäminen. Suomessa kaikissa yliopistoissa kehitettiin omia laadunvarmistuksen menettelytapoja ja siten valmistauduttiin kehittämään laadun osoittamista kansainvälisessä yhteistyössä tarvittavalla tavalla.

Kansainvälinen yhteistyö eteni yliopistoissa selvästi vuoden 2005 aikana. Ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi noin 6 % edellisestä vuodesta. Myös opiskelijavaihto kasvoi, niin että Suomeen saapui opiskelemaan 4 552 yliopisto-opiskelijaa ja 4 497 suomalaista yliopisto-opiskelijaa osallistui vaihtoon ulkomailla. Suomen yliopistot ovat siis kansainvälisessä yhteistyössä houkuttelevia opiskelupaikkoja, kun Suomeen saapui vaihtoon enemmän kuin täältä lähti. Englanninkielistä opetustarjontaa lisättiin edelleen.

Yliopistojen tulosoajasta toteutettiin tulosoajajärjestelmän ja siihen sisältyvän rahoitusmallin avulla. Yliopistoille annettua kirjallista palautetta kehitettiin edelleen.

Palautteessa otettiin kantaa yliopistojen strategiseen kehitystyöhön, laadunvarmistuksen ja arvioinnin tulosten hyödyntämiseen, kansainvälistymiseen, tutkimukseen ja tutkijankoulutukseen. Koulutuksen kehittämisessä annettiin palautetta mm. uuteen tutkintorakenteeseen valmistautumisesta ja opintojen kehittämisestä, opiskelijavalinnoista ja elinikäisen oppimisen toteutuksesta. Lisäksi palautteessa otettiin kantaa yhteiskunnallisiin tehtäviin, tilinpäätöksen ja muiden tuloksellisuusraporttien laatuun ja kustannuslaskennan kehittyneisyyteen. Tulosohjausta on kehitetty uusien tilinpäätöstä ja tulosohjausta koskevien valtionhallinnon kehittämistavoitteiden mukaisesti.

Yliopistojen tulosohjauksen kehittämistyöryhmä jätti ehdotuksensa tulosohjauksen ja siihen kuuluvan rahoitusmallin edelleenkehittämisestä. Ehdotus merkitsee painopisteen siirtymistä tutkimukseen, tuloksellisuuden suuntaan sekä entistä vahvempaa laadun palkitsemista. Opetusministeri päätti tämän pohjalta rahoitusmallin uudistamisesta vuosille 2007–2009.

Yliopistoissa suoritettiin vuonna 2005 yhteensä 12 920 ylempää korkeakoulututkintoa ja 1 422 tohtoritutkintoa, mikä on enemmän kuin milloinkaan aikaisemmin. Tohtorintutkintojen tutkintotavoitteet uudelle tulossopimuskaudelle saavutettiin varsin hyvin. Se on tulosta tutkijakoulutuksen tehostumisesta, yliopistotutkimuksen kasvusta ja yliopistojen panostamisesta oman tutkijakoulutuksen laatuun. Ylempien korkeakoulututkintojen toteuma oli 92 % tavoitteesta. On syytä odottaa tulossopimuskautta seuraavana vuotena tutkintojen määrän edelleen lisääntyvän. Opinto-ohjauksen tehostaminen, opintoprosessien kehittäminen ja henkilökohtaisten opintosuunnitelmien käyttöönotto tukevat opintojen laadun kehittämistä ja opintojen entistä parempaa loppuunsaattamista.

Suomen yliopistolaitoksen kehittämisessä on keskeisellä sijalla ollut yliopistojen vaikuttavuuden parantaminen, yliopistojen laadun varmistaminen, opiskeluprosessien toimivuuden takaaminen sekä yliopistojen toimintaedellytysten turvaaminen. Opetusministeriö käynnisti selvitystyön, jonka tarkoitus on pohtia mahdollisuuksia yliopistojen taloudellisen toimivallan laajentamiseen ja johdon ja hallinnon uudistamiseen. Vuoden 2005 aikana korostui monella tavalla yliopistojen merkitys koko suomalaisen yhteiskunnan ja ihmisten hyvinvoinnin ja kehityksen tekijänä. Sen osoituksena vuotta leimasi hyvin vilkas yliopistopoliittinen keskustelu. Suomalaisen yliopistolaitoksen aseman säilyttäminen ja sen edelleen vahvistaminen on mahdollista näkyvissä olevien tutkimuksen voimavarojen lisääntymisen sekä meneillään olevan ja suunnitellun yliopistojen sisäisen kehityksen kautta.

Helsingissä 11. päivänä huhtikuuta 2006

Markku Mattila
Opetusministeriö
Yliopistoyksikön johtaja

Yliopistolaitos vuonna 2005

Yliopistot

Monitieteisiä yliopistoja 10
Muita tiedeyliopistoja 6
Taideyliopistoja 4

Opiskelijat

Uusia opiskelijoita 20 800
Uusia opiskelijoita suhteessa
Ikäluokkaan (18-20-vuotiaat) 32,2 %
Läsnä olevia perustutkinto-opiskelijoita 136 700
Läsnä olevia jatko-opiskelijoita 20 600
Läsnä olevia opiskelijoita yhteensä 160 100

Tutkinnot

Alempia korkeakoulututkintoja 2 900
Ylempiä korkeakoulututkintoja 12 900
Lisensiaatin tutkintoja 530
Tohtorin tutkintoja 1 420

Henkilökunta

Opetushenkilökuntaa budjettivaroin 7 840
Opetushenkilökuntaa ulkopuolisin varoin 610
Tutkimushenkilökuntaa budjettivaroin 1 250
Tutkimushenkilökuntaa ulkopuolisin varoin 5 250
Tutkijakoulujen tutkijaopiskelijoita budjettivaroin 1 020
Tutkijakoulujen tutkijaopiskelijoita ulkopuolisin varoin 580
Muuta henkilökuntaa budjettivaroin 9 650
Muuta henkilökuntaa ulkopuolisin varoin 4560

Rahoitus

Budjettirahoitus ja rakentamisinvestoinnit 1 262 milj. euroa
Täydentävä rahoitus 694 milj. euroa
Budjettirahoituksen osuus BKT:stä 0,83 %

Rahoituspäätökset:

Suomen Akatemian rahoitus yliopistoille 128 milj. euroa
Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) rahoitus
yliopistoille 86 milj. euroa

Tilat

Tilat (1 000 hyötyneliometriä) 2 030

Avoin yliopisto-opetus

Opiskelijoita 80 100

Täydennyskoulutus

Opiskelijoita 94 200

Tunnuslukuja vuonna 2005*

Uusia opiskelijoita opettajaa kohden 2,6
Läsnä olevia perustutkinto-
opiskelijoita opettajaa kohden 17,4
Ylempiä korkeakoulututkintoja opettajaa kohden 1,6
Tohtorintutkintoja professoria kohden 0,6
Budjettirahoitteiset menot (ilman tilakustannuksia)
läsnä olevaa opiskelijaa kohden euroa 6 250
**Suhteutettuna budjettivaroin palkattuihin*

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja:

Työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen
(2001-2003 valmistuneiden tilanne 2004 lopussa):

- 92,1 % ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneista (2001-2003) (edellisenä vuonna 92,4 %)
- 91,3 % tohtorin tutkinnon suorittaneista (2001-2003) (edellisenä vuonna 91,9 %)

Opintoihin sijoittuminen:

- keskimäärin 36 % (2005) paikan vastaanottaneista oli samana vuonna ylioppilastutkinnon suorittaneita

Yliopistokoulutuksen keskeyttäminen:

- alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa suorittavista opiskelijoista (2004) 4,8 % keskeytti opintonsa yliopistossa
- alemman tai ylemmän korkeakoulututkintoa suorittavista opiskelijoista (2004) 4,3 % keskeytti opintonsa yliopistossa eikä jatkanut opintojaan muilla koulutussektoreilla

Yliopistot

Helsingin yliopisto

Joensuun yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Kuopion yliopisto

Lapin yliopisto

Oulun yliopisto

Tampereen yliopisto

Turun yliopisto

Vaasan yliopisto

Åbo Akademi

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Tampereen teknillinen yliopisto

Teknillinen korkeakoulu

Helsingin kauppakorkeakoulu

Svenska handelshögskolan

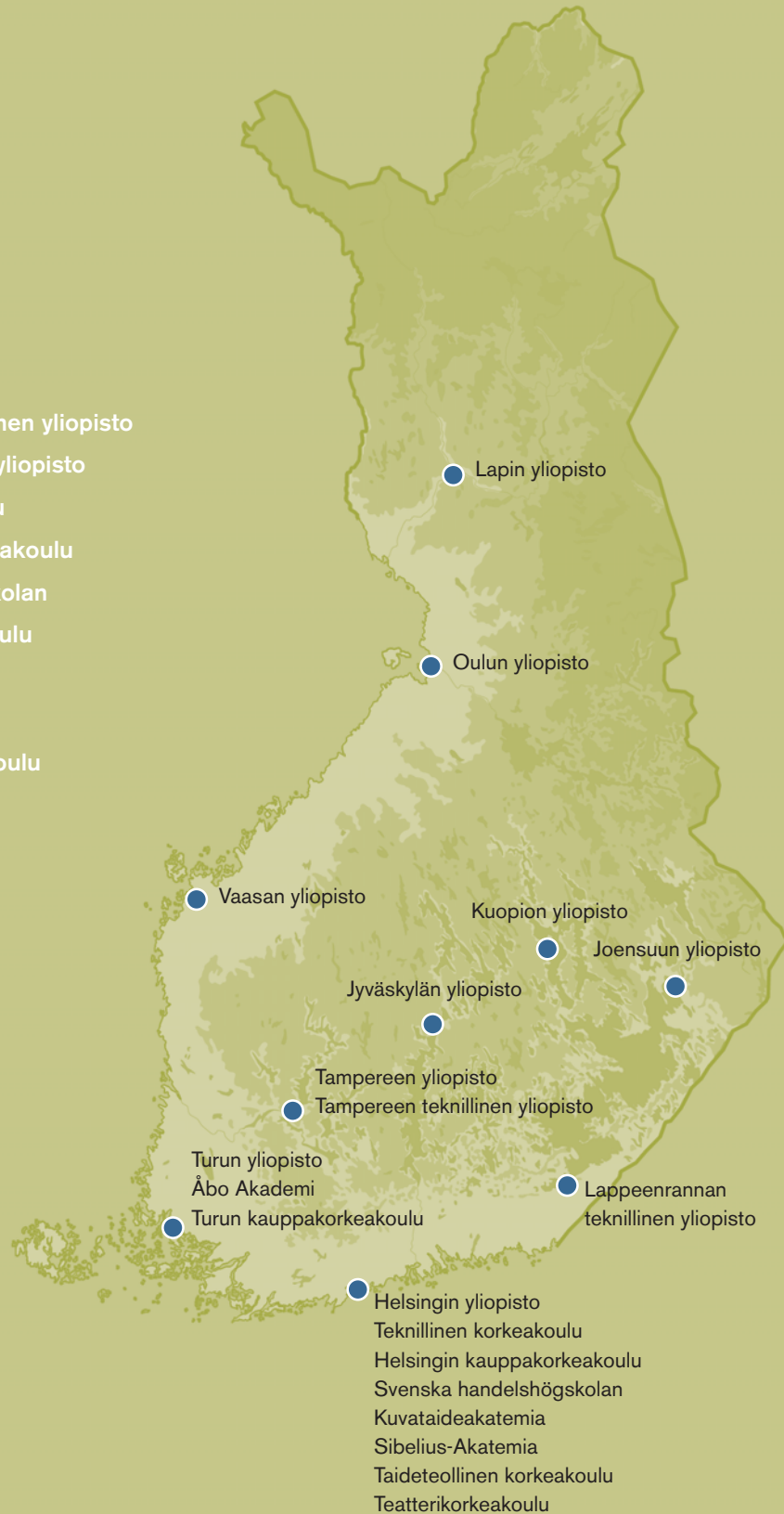
Turun kauppakorkeakoulu

Kuvataideakatemia

Sibelius-Akatemia

Taideteollinen korkeakoulu

Teatterikorkeakoulu

Tavoitteet

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2003-2008 painopisteet

- koulutuksen perusturvan toteutumisen varmistaminen
- koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantaminen
- koulutusjärjestelmän tehokkuuden parantaminen
- koulutuksen läpäisyn tehostaminen
- koulutuksen ja työelämän vuorovaikutuksen lisääminen
- lasten ja nuorten tukeminen
- aikuisten koulutusmahdollisuuksien edistäminen
- tutkimustoiminnan vahvistaminen
- opetuksen ja oppimisympäristöjen kehittäminen
- kansainvälisen yhteistyön edistäminen
- tasa-arvon edistäminen ja syrjäytymisen estäminen sekä
- maahanmuuttajien koulutuksen edistäminen

Yliopistojen koulutuksessa ja tutkimuksessa painopisteitä ovat lisäksi mm.

- tutkintorakenteen uudistaminen ja opetuksen kehittäminen
- opiskelijavalintojen kehittäminen
- alueellisen vaikuttavuuden parantaminen
- koulutuksen laadun ja laatujärjestelmien kehittäminen
- koulutuksen ja tieteen kansainvälistymisen edistäminen
- tutkijakoulutuksen vahvistaminen
- tutkimustoiminnan laadun ja vaikuttavuuden arvioinnin kehittäminen.

Yliopistolaitokselle asetetut yhteiset tavoitteet

Vaikuttavuus ja laadunhallinta

Yliopistoissa harjoitettavassa tieteellisessä tutkimuksessa painotetaan korkealaatuista, kansainvälisesti kilpailukykyistä ja eettisesti kestävästä tutkimusta. Yliopistot vahvistavat ammattimaisen tutkijanuran edellytyksiä. Tutkijakouluja kehitetään tärkeimpänä väylänä tohtorintutkintoon.

Yliopistot tiivistävät ja lisäävät kansainvälistä yhteistyötä ja verkostoitumista. Yliopistot lisäävät yhteistyötä Venäjän kanssa ja vahvistavat suomalaista Venäjä-asiantuntemusta. Yliopistot lisäävät englanninkielistä opetustarjontaa vahvuusaloillaan ja kiinnittävät erityistä huomiota opetuksen ja opetusmenetelmien laatuun. Suomen tai ruotsin kielen ja suomalaisen kulttuurin opetusta ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille lisätään.

Yliopistot vahvistavat tutkimuksen ja opetuksen perusedellytyksiä kehittämällä niitä tukevia kirjasto- ja tietopalvelujaan sekä tieto- ja viestintäteknikan infrastruktuuriaan. Yliopistot kehittävät virtuaaliopetuksen tarjontaa osana muuta opetuksen kehittämistä.

Yliopistot ottavat käyttöön kaikilla aloilla opiskelijoiden kanssa laadittavan henkilökohtaisen opintosuunnitelman vuoteen 2006 mennessä. Yliopistot valmistelevat ja toteuttavat kaksipuolaisen tutkintorakenteen toimeenpanon ja opintojen mitoituksen uudistuksen niin, että uuteen rakenteeseen voidaan siirtyä joustavasti syyslukukaudesta 2005–2006 lähtien. Työelämässä toimiville kehitetään täydennyskoulutusta, soveltuvaa tutkintoon johtavaa koulutusta ja avoimen yliopisto-opetuksen tarjontaa.

Yliopistot kehittävät yhteyksiään elinkeinoelämään tehostamalla liiketoimintaosaamistaan, innovaatiopalvelujaan sekä tutkimustulosten kaupallista hyödyntämistä. Yliopistojen alueellista vaikuttavuutta vahvistetaan verkostoitumalla alueiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Yliopistot kehittävät työyhteisöään siten, että niiden kilpailukyky työnantajina paranee ja henkilöstön työkyky ja -tyytyväisyys lisääntyvät. Yliopistot edistävät tasa-arvoisen työ- ja tiedeyhteisön kehittymistä.

Toiminnallinen tehokkuus

Yliopistot kehittävät toiminnallista tehokkuuttaan ja rakenteita siten, että perusvoimavaroja voidaan uudeleen kohdentaa opetuksen ja tutkimuksen edellytysten parantamiseen ja painoalojen vahvistamiseen.

Yliopistot laajentavat toimintansa rahoituspohjaa suoran budjettirahoituksen lisäksi hankkimallaan täydentävällä rahoituksella. Täydentävän rahoituksen tulee tukea yliopistojen perustehtäviä ja niihin liittyviä tavoitteita.

Opiskelijavalintojen kehittämiseksi laaditaan toimenpideohjelma, jonka avulla nopeutetaan opintoihin sijoittumista, alennetaan opintojen aloittamiskäytäntöä, vähennetään valintayksiköiden määrää sekä kevennetään yleisesti valintamenettelyjä.

Opetuksen laatua ja opintojen suunnittelu-, ohjaus- ja seurantarjestelmiä kehitetään niin, että opintojen läpäisy tehostuu ja tutkintojen suorittamisaajat lyhenevät erityisesti humanistisella, matemaattisluonnontieteellisellä ja teknistieteellisellä koulutus- alalla.

Määrälliset tavoitteet

Yliopistojen uusien opiskelijoiden määrä pidetään vuoden 2003 tasolla siten, että vuosittain otetaan erillisvalinnat mukaan lukien 22 500 uutta opiskelijaa. Avoimen yliopisto-opetuksen väylän kautta tutkinto-opiskeluun siirtyvien tavoite on vuosittain 1 240 opiskelijaa.

Tavoitteena on, että vuosina 2004-2006 yliopistoissa suoritetaan keskimäärin 14 064 ylempää korkeakoulututkintoa ja 1 450 tohtorin tutkintoa. Perustutkintoa suorittavista opiskelee ulkomailla vuosittain yli kolmen kuukauden jakson 5 415 opiskelijaa. Avoimen yliopisto-opetuksen tavoite on vuosittain 20 000 laskennallista kokovuotista opiskelijapaikkaa.

Voimavarat

Valtion budjetissa osoitettiin yliopistoille toimintamenoina 1,22 miljardia euroa. Yliopistojen perusrahoituksen taso säilytettiin ja lisärahoitusta kohdennettiin valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin kuten tietoyhteiskuntahankkeisiin, oppimisprosessien ja opiskeluympäristöjen kehittämiseen sekä tutkimusedellytysten parantamiseen. Korkeakoulujen kehittämislain mukaisesti vuonna 2005 yliopistolaitoksen toimintamäärärahat kasvoivat 20 milj. euroa palkankorotusten kustannusvaikutusten lisäksi. Yliopistojen toimintamenot lisääntyivät kokonaisuudessaan 23,9 milj. euroa.

Yliopistot laajensivat rahoituspohjaa suoran budjettirahoituksen lisäksi hankkimalla täydentävää rahoitusta 694 milj. euroa. Täydentävä rahoitus muodostuu merkittävältä osiltaan kansallisesti kilpailusta tutkimusrahoituksesta sekä yhteisrahoitteesta toiminnasta, maksullisesta toiminnasta, lahjoituksista sekä sponsori- ja rahastorahoituksesta.

Yliopistojen laatu ja laadunvarmistus

Yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmiä ja niiden kansainvälistä vertailtavuutta kehitettiin siten, että niiden sisäiset laadunvarmistusjärjestelmät täyttävät eurooppalaiset vaatimukset vuoteen 2007 mennessä. Yliopistojen toiminnan korkeaa laatua edistettiin mm. tukemalla koulutuksen, aikuiskoulutuksen sekä tutkimuksen ja taiteellisen toiminnan huippuja ja laatuyksiköitä, tehostamalla arviointia ja laatujärjestelmätyötä sekä hyödyntämällä arviointien tuloksia yliopistojen toiminnan kehittämisessä.

Kansainvälinen yliopistojen laadunvarmistusta koskeva yhteistyö Bologna-prosessin seurannassa ja ENQA-verkostossa jatkui. ENQA-verkostosta tuli vuonna 2005 yhdistys eli European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), joka on eurooppalaisten korkea-asteen koulutuksen arviointiin keskittyneiden organisaatioiden yhteiselin. ENQA välittää tietoa korkea-asteen arvioinnin ajankohtaisista asioista ja hyvistä käytänteistä, julkaisee raportteja ja uutislehteä sekä järjestää seminaareja.

Yliopistojen laadunvarmistusjärjestelmien kehittämistä jatkettiin yhteistyössä yliopistojen ja Korkeakoulujen arviointineuvoston kanssa. Vuonna 2005 aloitettiin mm. Kuopion yliopiston pilottiauditointi. Korkeakoulujen arviointineuvoston aloitteesta toteutettiin kuusi seuranta-arviointia, jotka perustuvat aikaisemmille arvioinneille (aikaisemman arvioinnin valmistumisvuosi suluissa): Vieraskielinen opetus (1999), opintojen ohjaus (2001), konetekniikka (2001), avoin yliopisto-opetus (2002), yliopistojen maisteriohjelmat (2002), media ja viestintä-ala (2002). Tohtorikoulutusta arvioitiin vuosina 2004-2006 ja arviointiraportti julkistettiin tammikuussa 2006.

Yliopistot osallistuivat OECD:n toimeenpannaan korkeakoulujärjestelmien temaattiseen arviointiin. Jyväskylän yliopisto ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu osallistuivat OECD:n korkeakoulujen aluevaikutuksia selvittäneeseen maa-arviointiin, jossa oli mukana 12 maata. Arviointi käynnistyi vuoden lopussa ja sen tulokset ovat käytettävissä vuoden 2006 aikana.

Korkeakoulujen arviointineuvoston nimeämät koulutuksen laatuyksiköt olivat:

Helsingin yliopisto:

- Slavistiikan ja baltologian laitos
- Suomen kielen laitos
- Yleisen valtio-opin laitos

Joensuun yliopisto:

- Metsätieteellinen tiedekunta

Jyväskylän yliopisto:

- Chydenius-Instituutti, luokanopettajien aikuiskoulutus
- Fysiikan laitos

Kuopion yliopisto:

- Lääketieteen koulutusohjelma

Oulun yliopisto:

- Biologian laitos
- Hammaslääketieteen laitos
- Prosessi- ja ympäristötekniikan osasto

Tampereen yliopisto:

- Historiatieteen laitos

Turun yliopisto:

- Oikeustieteellinen tiedekunta
- Psykonet (mukana Helsingin, Joensuun, Jyväskylän, Tampereen yliopistot sekä Åbo Akademi)

Vaasan yliopisto:

- Johtamisen laitos

Lappeenrannan teknillinen yliopisto:

- Tuotantotalouden osasto

Teknillinen korkeakoulu:

- Tietojenkäsittelyn perusopetus

Svenska handelshögskolan

- Huvudämnet företagsledning och organisation

Sibelius-Akatemia:

- Kansanmusiikin osasto

Taideteollinen korkeakoulu

- Medialaboratorio

Teatterikorkeakoulu:

- Valo- ja äänisuunnittelun laitos

Taiteen keskustoimikunnan nimeämät taiteellisen toiminnan huippuyksiköt olivat:

Tampereen yliopisto:

- Näyttelijätyön laitos

Taideteollinen korkeakoulu:

- Tila- ja kalustesuunnittelun osasto

Kuvataideakatemia:

- Tila-aikataiteen osasto

Suomen Akatemian nimeämät tutkimuksen huippuyksiköt olivat:

Helsingin yliopisto:

- Antiikin ja keskiajan kreikkankieliset asiakirjat, arkistot ja kirjastot
- Englannin kielen vaihtelun ja muutoksen tutkimusyksikkö
- Bioenergeetiikan tutkimusryhmä
- Kasvimolekyylibiologian ja metsäpuiden biotekniikan tutkimusyksikkö
- Kehitysbiologian tutkimusohjelma
- Metapopulaatiobiologian tutkimusryhmä
- Mikrobivariantojen tutkimusyksikkö
- Molekulaarisen neurobiologian ohjelma
- Rakennevirologian tutkimusohjelma
- Syövän biologian tutkimusohjelma
- Talouden rakenteet ja kasvu (RAKA)
- Toiminnan teorian ja kehittävän työntutkimuksen yksikkö

Helsingin yliopisto ja Jyväskylän yliopisto:

- Geometrinen analyysi ja matemaattinen fysiikka
- Mielen historian tutkimusyksikkö

Helsingin yliopisto, Tampereen teknillinen yliopisto, Teknillinen korkeakoulu, Kuopion yliopisto ja Oulun yliopisto:

- Ohjatun kudosten uusiutumisen sekä lääke-, hammaslääke- ja eläinlääketieteellisten biomateriaalien tutkimusryhmä

Helsingin yliopisto ja Åbo Akademi:

- Varhaisen juutalaisen ja kristillisen ideologian muotoutumisen tutkimusyksikkö

Helsingin yliopisto ja Teknillinen korkeakoulu:

- Datasta tietoon -tutkimusyksikkö

Helsingin yliopisto, Kuopion yliopisto ja Ilmatieteen laitos:

- Ilmakehän koostumuksen ja ilmaston muutoksen fysiikka, kemia ja biologia

Helsingin yliopisto, Teknillinen korkeakoulu sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirit:

- Helsingin aivotutkimuskeskus (HBRC)

Helsingin yliopisto, Kansanterveyslaitos ja Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitos (EELA):

- Ympäristöterveyden riskianalyysin huippuyksikkö

Helsingin yliopisto, Kansanterveyslaitos ja Folkhälsan:

- Tautigeenien tutkimusyksikkö

Joensuun yliopisto:

- Metsäekologian ja metsänhoidon tutkimusyksikkö

Jyväskylän yliopisto:

- Evoluutioekologia
- JYFL:n ydin ja materiaalfysiikan tutkimuslaitos
- Ihmisen kehitys ja sen riskitekijät

Kuopion yliopisto:

- Verisuonitautien ja tyyppi 2 diabeteksen tutkimusyksikkö

Oulun yliopisto:

- Kollageenitutkimusyksikkö

Oulun yliopisto ja Helsingin yliopisto:

- Populaatiogeneettisten analyysien yksikkö

Tampereen yliopisto ja Helsingin yliopisto:

- Mitokondrioiden biogeneesi ja mitokondriotautien tutkimusyksikkö (FinMIT)

Turun yliopisto:

- BioCity: Soluliikenne
- Miehen lisääntymisterveys

Åbo Akademi:

- Formaalit menetelmät ohjelmointitekniikassa
- Prosessikemian keskus

Tampereen teknillinen yliopisto:

- Hydraulikan ja automatiikan laitos
- Signaalinkäsittelyn tutkimusryhmä

Teknillinen korkeakoulu:

- Kylmälaboratorio: Fysiikan ja aivotutkimuksen yksiköt
- Laskennallisen materiaalfysiikan tutkimusryhmä (COMP)
- Laskennallisen tieteen ja tekniikan tutkimuskeskus
- Neuroverkkojen tutkimusyksikkö
- Älykkäiden ja uusien radioiden tutkimusyksikkö (SMARAD)

Teknillinen korkeakoulu, Helsingin yliopisto ja Turun yliopisto:

- Bio- ja nanopolymeerien tutkimusryhmä

VTT:

- VTT teollinen biotekniikka

**Korkeakoulujen arviointineuvoston nimeämät
aikuiskoulutuksen laatuylöpistot olivat:**

Helsingin yliopisto

Jyväskylän yliopisto

Oulun yliopisto

Vaasan yliopisto

Taideteollinen korkeakoulu

**Opetusministeriön nimeämät taiteellisen
toiminnan huippuyksiköt olivat:**

Tampereen yliopisto:

- näyttelijätyön laitos

Taideteollinen korkeakoulu:

- tila- ja kalustesuunnittelun osasto

Kuvataideakatemia:

- tila-aikataiteen osasto.

Opiskelijavalinnat ja peruskoulutus

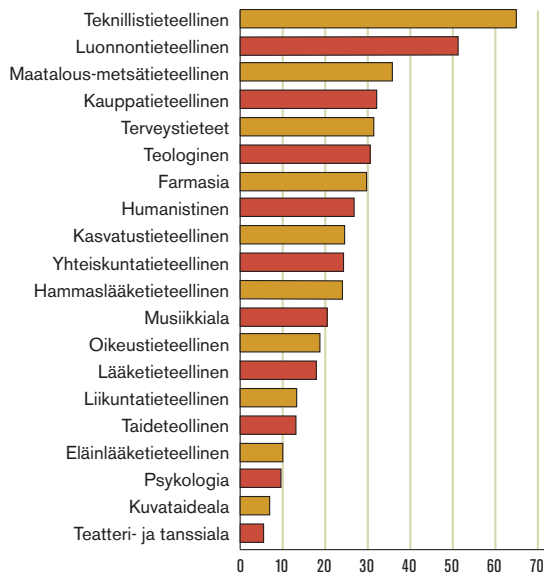
Opiskelijavalintoja uudistettiin

Yliopistojen opiskelijavalintojen kehittämisen tavoitteena on opintoihin sijoittumisen tehostaminen. Keskeisimpiä toimenpiteitä ovat mm. valintakokeiden keventäminen, pisteytysjärjestelmien yhtenäistäminen, todistusvalintojen lisääminen, valintayksiköiden karsiminen ja valintayhteistyön lisääminen. Opintoihin sijoittumista edistetään siten, että samana vuonna toisen asteen koulutuksen päättäneiden osuus uusista opiskelijoista olisi vuoden 2006 loppuun mennessä 50 % ja vuoden 2008 loppuun mennessä 55 %. Kertomusvuonna ns. uusien ylioppilaiden osuus opiskelupaikan vastaanottaneista oli keskimäärin 36 %. Koulutusaloittain vaihtelut olivat suuria, parhaiten tavoite saavutettiin teknillistieteellisellä koulutusaloilla.

Yliopistojen yhteishakujärjestelmän rakentaminen yliopistojen, Opetushallituksen ja opetusministeriön yhteistyönä käynnistyi. Tavoitteena on, että yhteishakujärjestelmä otetaan käyttöön kahdessa vaiheessa; sähköisen haun sisältävä vaihe olisi käytössä lukuvuoden 2008–2009 valinnoista alkaen ja koko yhteishakujärjestelmä vuoden 2010–2011 valinnoista alkaen.

Kauppätieteissä toteutettiin yhteisvalintahanke. Myös kasvatustieteellisellä alalla, yhteiskuntatieteellisellä alalla ja eräiden ulkomaalaisvalintojen osalta käynnistettiin yhteisvalintoihin liittyvän uudistuksen suunnittelu. Opetusministeriö tuki yliopistojen valintojen kehittämistoimia osoittamalla hanke-rahautusta opiskelijavalintojen kehittämishankkeisiin.

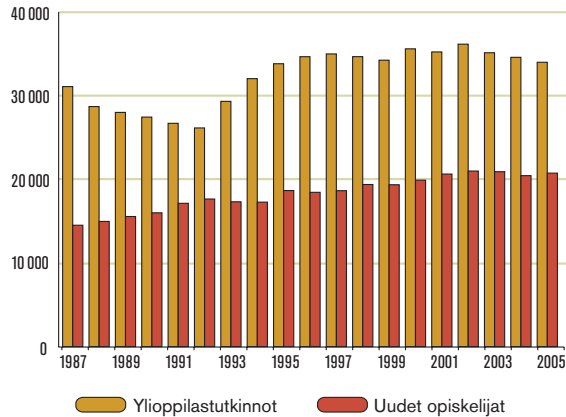
Kaavio 1 Opiskelijavalinnat 2005.
Hyväksytyjen osuus hakeneista aloittain *

* Kukin hakija on huomioitu koulutusaloilla vain kerran, henkilö voi esiintyä eri koulutusaloilla useammin kuin kerran.

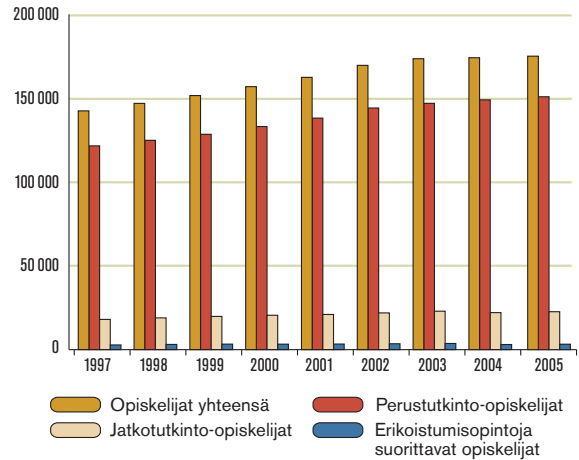
Lähde: Opetushallitus

Kaavio 2 Vuosina 1987–2005 suoritettut ylioppilastutkinnot ja kaikki uudet yliopisto-opiskelijat

Lähde: KOTA, Tilastokeskus ja Ylioppilastutkintolautakunta

Kaavio 3 Yliopisto-opiskelijat 1997–2005*

* Sisältäen sekä läsnä- että poissaolevaksi ilmoittautuneet opiskelijat. Vuosina 1997-2003 opiskelijamäärä 31.12. tilanteen mukaisena. Vuodesta 2004 lähtien opiskelijamäärä 20.9. tilanteen mukaisena

Lähde: KOTA

Yliopistoihin jätettiin yli 163 600 hakemusta. Valintakokeisiin osallistui 96 500 hakijaa, joista hyväksyttiin yli 28 200. Hyväksytyistä 56,5 % oli naisia. Syksyllä 2005 opintonsa aloitti lähes 20 800 uutta opiskelijaa. Yliopistoista opiskelupaikan vastaanottaneista opiskelijoista 27 % oli 19-vuotiaita tai nuorempia.

Tutkintouudistus tuli voimaan

Tutkintouudistusta koskeva yliopistolain muutos (715/2004) ja sen nojalla annettu valtioneuvoston asetus (794/2004) yliopistojen tutkinnoista tulivat voimaan 1.8.2005. Kaksiportaiseen tutkintorakenteeseen siirryttiin kaikilla muilla paitsi lääketieteellisellä ja hammaslääketieteellisellä alalla.

Opinto-oikeutta koskeva yliopistolain muutos (556/2005) tuli voimaan 1.8.2005. Laissa määritellään tavoitteelliset suorittamisajat yliopistojen alemmille (180 opintopistettä / 3 v.) ja ylemmille korkeakoulututkinnoille (120 op / 2 v.). Laissa säädetään yliopistojen velvollisuudeksi järjestää opetus

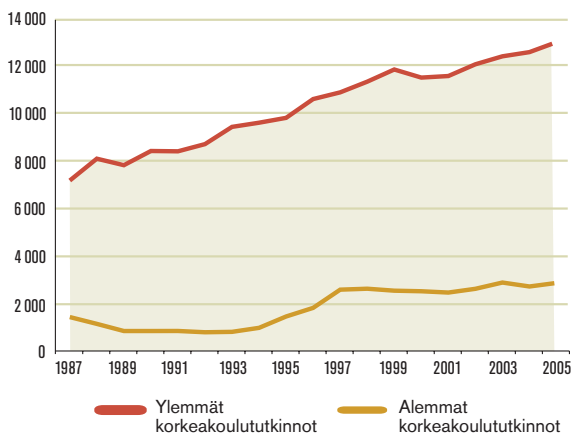
ja opintojen ohjaus siten, että opiskelijat voivat valmistua tavoiteaikojen puitteissa.

Lain muutosten tavoitteena on parantaa opetuksen, tutkintojen ja opintojen ohjauksen laatua ja parantaa siten läpäisyä sekä lyhentää tutkintoaikoja. Kaksiportainen tutkintorakenne parantaa suomalaisten tutkintojen kansainvälistä vertailtavuutta.

Opetusministeriö antoi vuonna 2005 ja 2006 alkavia maisteriohjelmiä koskevat asetukset keuhkuissa 2005 ja joulukuussa 2005. Asetuksiin hyväksyttiin yhteensä 86 maisteriohjelmaa, joista 56 oli englanninkielistä.

Opintoaikojen lyhentämiseen tähtäävän toimenpideohjelman toimeenpanoa jatkettiin. Opintojen edistäminen otettiin huomioon tutkintouudistuksessa mm. opintojen mitoitusta ja opiskeluperiodeja uudistamalla sekä ottamalla käyttöön henkilökohtaiset opetussuunnitelmat. Yliopistoissa oli käynnissä opintoja edistäviä kehittämishankkeita, joista laaja-alaisin oli 12 yliopistoa kattava Valmiiksi viidessä vuodessa -hanke (w5w).

Kaavio 4 Alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot 1987–2005

Lähde: KOTA

Tulosopimuskaudella 2004–2006 yliopistojen opetuksen ja opintojen ohjauksen kehittämishankkeisiin kohdennetaan yhteensä n. 6 milj. euroa vuosittain. Yliopistoille osoitettiin myös tuloksellisuusrahoitusta opintojen kulun perusteella.

Verkko-opetusta vahvistettiin

Suomen virtuaaliyliopisto jatkoi verkko-opetuksen ja sen palvelujen kehittämistä. Yliopistot ja niiden väliset verkostot tarjosivat opiskelijoille satoja verkkokursseja, joissa suoritettiin kymmeniätuhansia opintoviikkoja. Yliopistojen henkilökunnalle tar-

jottiin pedagogista ja teknistä tukea sekä täydennyskoulutusta. Opetusministeriö tuki vuonna 2005 virtuaaliyliopiston toimeenpanoa ja tietoyhteiskunta- valmiuksien edistämistä yliopistoissa yhteensä n. 9 milj. eurolla.

Suomen virtuaaliyliopiston palveluyksikkö tuki yliopistoja ja niiden välisiä virtuaaliyliopistohankkeita kehittämällä työkaluja, tiedottamalla ja kouluttamalla. Kaikille yliopistoille tarjotut palvelut ovat saatavilla virtuaaliyliopiston portaalissa. Suomen virtuaaliyliopiston strategia vuosille 2005–2010 valmistui ja organisaation vakinaistaminen käynnistyi.

Tutkinnot ja opiskelijat

Yliopisto-opiskelijoiden määrä kasvoi hieman edellisen vuoden tasosta. Yliopistoissa oli yhteensä noin 160 100 läsnä olevaa opiskelijaa, joista perustutkinto-opiskelijoita oli 136 700, jatko-opiskelijoita 20 600 ja muita opiskelijoita 2 800. Kaikkiaan yliopistoissa kirjoilla oli poissaolevat mukaan lukien 176 000 tutkinto-opiskelijaa. Opiskelijoista 53,7 % oli naisia.

Ylempiä korkeakoulututkintoja suoritettiin kertomusvuonna 12 920. Edelliseen vuoteen verrattuna maisterintutkintojen määrä lisääntyi 2,6 %:lla. Maisterin tutkinnoille vuosille 2004–2006 asetettua tavoitetta (14 064) ei vielä saavutettu tutkintomäärin myönteisestä kehityksestä huolimatta. Keskimääräinen tutkinnon suorittamisaika oli 6 vuotta (mediaani). Alempia korkeakoulututkintoja suoritettiin yli 2 900, mikä on 7 % enemmän kuin edellisellä vuonna

Tieteellinen jatkokoulutus

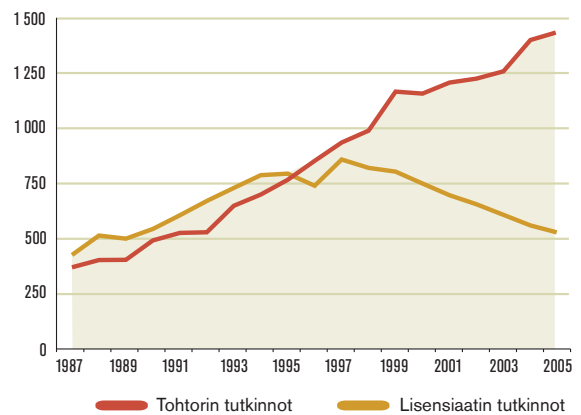
Tutkijankoulutusta kehitettiin

Tutkijakoulujärjestelmän perustamisesta tuli kertomusvuonna kuluneeksi kymmenen vuotta. Perustamisvaiheessa vuonna 1995 tavoitteiksi asetetut tutkijakoulutuksen laadun ja jatkokoulutuksen suunnitelmallisuuden lisääminen, väitöskirjatyöhön käytettävän ajan lyhentäminen ja väittelyiän alentaminen, tutkimusryhmien yhteistyön tehostaminen ja kansainvälisen koulutus- ja tutkimusyhteistyön lisääminen ovat edenneet. Arviointien mukaan tutkijakoulujärjestelmä on lisännyt jatkokoulutuksen järjestelmällisyyttä ja tehokkuutta sekä lisännyt kansainvälisiä koulutustapahtumia ja tutkimusyhteistyötä. Tutkijakouluista valmistuneista työelämään siirtyneistä tohtoreista noin 30 % on suorittanut tohtorintutkinnon alle 30-vuotiaana.

Vuonna 2005 yliopistoissa toimi 114 opetusministeriön rahoittamaa tutkijakoulua. Niissä työskenteli noin 4 500 päätoimista tutkijaopiskelijaa. Tutkijaopiskelijoista 1 426 sai rahoituksensa opetusministeriön kautta. Valtaosa tutkijakouluista on verkostotyypisiä usean yliopiston yhteisiä hankkeita, joista koordinoitavastuussa on 15 yliopistoa. Kaikki yliopistot ovat mukana tutkijakouluverkostossa.

Kahdeksas valtakunnallinen tutkijakouluhaku käynnistyi ja opetusministeriö teki Suomen Akatemian esityksen perusteella heinäkuussa 2005 päätökset vuoden 2006 alussa aloittavista tutkijakouluista.

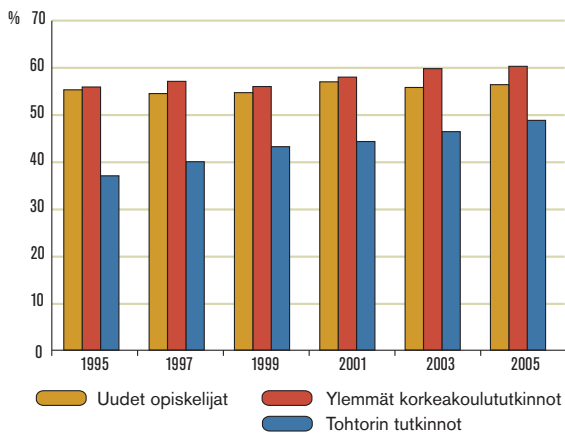
Kaavio 5 Lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot 1987–2005

Lähde: KOTA

Tieteenala	tutkija-kouluja	Osuus tutkija-opiskelija-paikoista (%)
luonnontieteet ja tekniikka	45	43,3
bio- ja ympäristötieteet	13	15,2
kulttuuri- ja yhteiskuntatieteet	40	24,3
terveystieteet	16	17,2

Kaavio 6 Naisia (%) uusista opiskelijoista, ylemmistä korkeakoulututkinnoista ja tohtorin tutkinnoista 1995–2005

Lähde: KOTA

Tohtorintutkintojen määrä kasvoi

Suoritettujen tohtorintutkintojen määrä kasvoi edelleen. Vuonna 2005 tutkintojen määrä oli 1,6 % edellisvuotta suurempi ja kaudelle 2004–2006 asetettu vuosittainen tavoite 1 450 lähes saavutettiin. Tohtorin tutkintoja suoritettiin 1 422, kun vastaava määrä vuonna 2004 oli 1 399. Licensiaatin tutkintoja suoritettiin 533, edeltävänä vuonna 558.

Tutkimus

Tutkimusrahoitus kehittyi myönteisesti

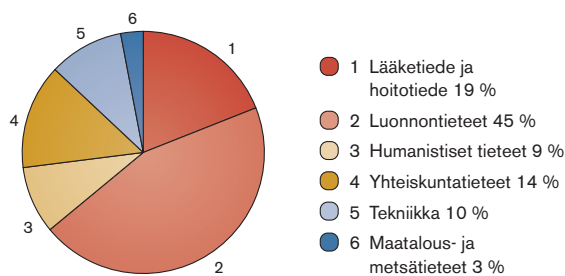
Tutkimusrahoituksen kehitys jatkui myönteisenä. Tutkimushenkilöstön osuus työllisestä työvoimasta on OECD-maiden korkein, noin 2 %. Tutkijakunnan määrän ja tason riittävyyttä on varmistettu panostamalla pitkäjänteisesti tutkijankoulutukseen. Tohtorin tutkintojen määrä on lähes kaksinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, vuonna 1995 tutkintoja suoritettiin 765 ja 1422 vuonna 2005.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot ovat Suomessa suhteessa bruttokansantuotteeseen OECD-maiden korkeimpia (3,51 % vuonna 2004). Myös Suomen julkisen t&k-rahoituksen osuus bruttokansantuotteesta on kansainvälisesti huippuluokkaa.

Opetusministeriö kohdensi hallituksen päättämää julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen lisäystä Suomen Akatemian kautta jaettavaan kilpailtuun tutkimusrahoitukseen ja yliopistojen perusrahoitukseen. Niiden yhteenlaskettu osuus julkisesta tutkimus- ja kehitysrahoituksesta oli 42 % vuonna 2005.

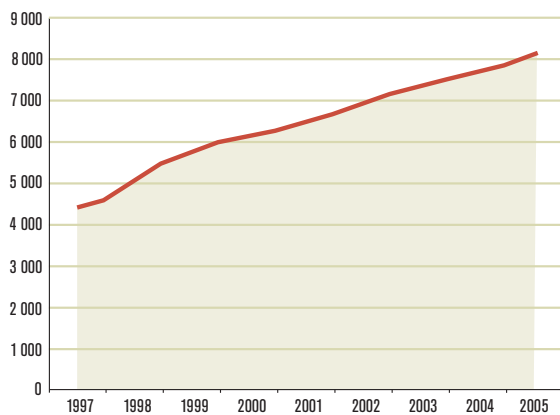
Vuoden 2005 talousarviossa Akatemialle osoitettiin tutkimushankkeiden myöntämisvaltuutta kaikkiaan 175,6 milj. euroa, mikä oli 3 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Akatemian tutkimusrahoituksella tuettiin sekä Suomelle tärkeitä

Kaavio 7 Suomen Akatemian rahoituspäätökset tieteenaloittain 2005

Lähde: Suomen Akatemia

Kaavio 8 Tutkimushenkilökunnan* määrän kehitys 1997-2005

* Sisältäen tutkijakoulujen tutkijaopiskelijat Lähde: KOTA

aloja että ajankohtaisia tutkimushankkeita ja uusia kasvualoja mm. käynnistämällä kaksi uutta määräraikaista tutkimusohjelmaa. Tutkimusrahoituksen avulla edistettiin myös tutkijakoulujen kansainvälistämistä sekä tohtorin tutkinnon jälkeisen tutkijanuran ja virkarakenteen kehittämistä.

Tieteen edistämiseksi, tutkimustulosten näkyvyyden lisäämiseksi sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi opetusministeriö jakoi vuonna 2005 9,8 milj. euroa harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Vuonna 2005 Suomen Akatemian tutkimuksen huippuyksikköohjelmassa rahoitettiin kaikkiaan 42 tutkimuksen huippuyksikköä. Huippuyksikköohjelman kokonaisrahoitus vuosina 2002–2007 on yhteensä 33 milj. euroa.

Kertomusvuonna käynnistyivät Suomen Akatemian uudet nelivuotiset tutkimusohjelmat Liiketoimintaosaamisen tutkimusohjelma LIIKE2, Neurotieteen tutkimusohjelma NEURO ja Tietotekniikan soveltaminen kone-, rakennus- ja automaatiotekniikkaan -tutkimusohjelma KITARA.

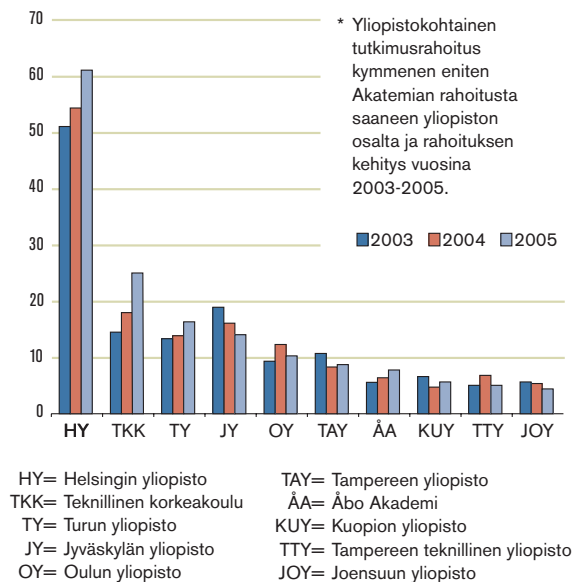
Biotekniikan rahoitusta jatkettiin vuonna 2002 valmistuneelle arvioinnille asetetun seurantatyöryhmän päätöksen mukaisesti vuosille 2004–2006. Biotekniikan tutkimuksen kehittämisohjelmaa valmistellut Biotekniikka 2005 -työryhmä luovutti muistionsa joulukuussa.

Kansalliskirjaston toimialan laajennuksen edellyttämät toimenpiteet, mm. säädösten ja ohjauskäytännön uudistaminen, valmisteltiin seurantaryhmässä. Tuettiin tieteellisten kirjastojen ja arkistojen digitoitinhankkeita ja sähköisen pitkäaikaissäilytyksen kehittämistä.

Monivuotinen historiahanke, 24-osainen J.V. Snellmanin kootut teokset, valmistui J.V. Snellman 200-vuotta juhluvuoden kynnyksellä.

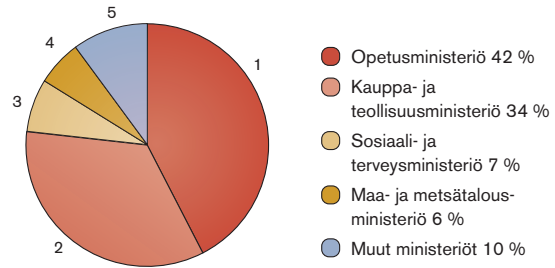
Opetusministeriö rahoitti keskitetysti kaikille korkeakouluille yhteisiä tieteellisen laskennan palveluja ja Funet-tietoverkon palveluja. Palvelujen käytännön toteutuksesta vastasi CSC-Tieteellinen laskenta Oy. CSC lisäsi merkittävästi laskentakapasiteettiaan hankkimalla uuden sovelluspalvelimen ja laajentamalla klusterikapasiteettiaan.

Kaavio 9 Suomen Akatemian tutkimusrahoitus yliopistoittain vuosina 2003-2005 (*), milj. €

Lähde: Suomen Akatemia

Kaavio 10 Valtion t&k-rahoitus hallinnonaloittain vuonna 2005 yhteensä 1 597 milj.euroa

Lähde: Tilastokeskus

Tutkimusjärjestelmää arvioitiin

Valtioneuvosto teki 7.4.2005 periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Periaatepäätöksen tavoitteena on koko julkisen tutkimusjärjestelmän kehittäminen toiminnallisena kokonaisuutena, tutkimustoiminnan kansainvälistymisen vahvistaminen ja laadun jatkuva parantaminen. Periaatepäätöksen toimeenpano-ohjelma käynnistettiin ja mm. tiede- ja teknologia-neuvostosta annettiin uusi asetus 27.10.2005.

Suomen Akatemia toteutti seuraavat arvioinnit: Terveyden edistämisen tutkimusohjelma (TERVE), Luonnon kestävä käyttö -tutkimusohjelma (SUNARE), Kahden puolen Pohjanlahtea -tutkimusohjelma ja arviointi Suomen liiketaloustieteen tutkimuksen tasosta ja tutkimusympäristöstä. Geotieteiden kansainvälisen arvioinnin seurantatyöryhmän raportti valmistui kesäkuussa 2005. Syksyllä 2005 toteutettiin Arkistolaitoksen kansainvälinen arviointi.

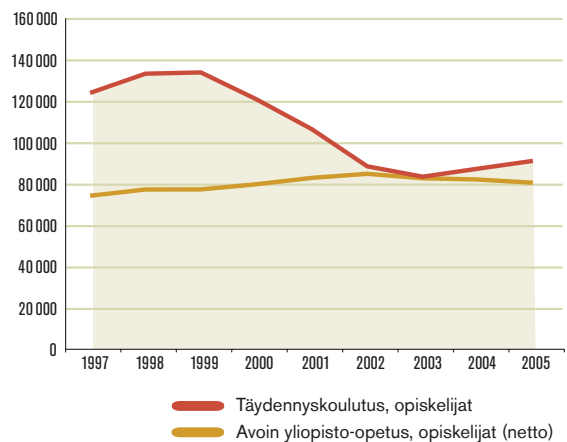
Työryhmä teki ehdotuksen tohtorikoulutuksen hyväksi käytännöiksi. Tohtorikoulutettaville tehtiin laaja kysely, jolla osallistuttiin kansainväliseen vertailututkimukseen. Kyselyn avulla tuettiin myös korkeakoulujen arviointineuvoston koordinoimaa tohtorikoulutuksen kansainvälistä arviointia.

Avoim yliopisto-opetus ja täydennyskoulutus

Yliopistojen rooli avoimen yliopisto-opetuksen järjestäjänä jatkui vahvana ja opetusta annettiin lähes kaikilla koulutusaloilla, mutta toiminnassa näkyi selkeänä jo pari vuotta kestänyt laskeva trendi. Lähes kaikki avoimen yliopisto-opetuksen tunnusluvut; opiskelijamäärät sekä tarjotut ja suoritettut opintopisteet, laskivat 5-7 % edelliseen vuoteen verrattuina. Avoimien yliopisto-opintojen perustella tutkinto-opiskelijoiksi hyväksytyjen määrä pysyi edelleen samalla tasolla. Se oli vuonna 2005 682 opiskelijaa, mikä on lähes 55 % yliopistojen väylälle asettamasta kokonaistavoitteesta. Ikäihmisten yliopiston suosio sen sijaan kasvoi, osallistujia oli 10 % enemmän kuin edellisellä vuonna. Yliopistot lisäsivät aikuisten mahdollisuuksia suorittaa yliopistotutkinto lisäämällä maisteriohjelmina tarjottavaa koulutustarjontaan.

Täydennyskoulutuksessa useita vuosia kestänyt laskeva suuntaus näyttää kääntyneen. Kurseja järjestettiin lähes 4 000, jossa on lisäystä vajaat 10 % ja niihin osallistui noin 95 000 henkilöä, mikä on noin 7 % enemmän kuin vuonna 2004. Erityisesti erikoistumisopintojen osuus kurssitarjonnassa on kasvanut, mikä kertoo pitkäkestoisesta täydennyskoulutuksen vahvistuvasta asemasta.

Kaavio 11 Opiskelijamäärät aikuiskoulutuksessa 1997–2005

Lähde: KOTA

Ohjausjärjestelmä ja rakenteellinen kehittäminen

Lainsäädännön uudistaminen

Lailla yliopistolain muuttamisesta (556/2005) säädettiin korkeakoulututkintoihin tavoiteajat, joiden kuluessa opiskelijan tulisi valmistua. Samalla yliopistoja veloitettiin järjestämään opetus siten, että opinnot on mahdollista suorittaa tavoiteajassa.

Laki yliopistolain muuttamisesta (715/2004) tuli voimaan 1.8.2005. Muutoksella täsmennettiin yliopistojen kolmatta tehtävää olla vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja edistää tieteellisen ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Lailla yliopistolain muuttamisesta (715/2004), joka tuli voimaan 1.8.2005, säädettiin pakolliseksi aiempi mahdollisuus ottaa yliopiston hallituksen jäseneksi ulkopuolinen henkilö. Muutoksen jälkeen yliopiston hallituksen jäsenistä vähintään yksi ja enintään kolmannes on valittava sellaisista henkilöistä, jotka eivät ole osa yliopistoyhteisöä.

Laki valtion talousarviosta annetun lain muuttamisesta (1111/2004) tuli voimaan 1.8.2005. Muutoksella annettiin yliopistoille mahdollisuus yksin tai yhdessä perustaa niin sanottuja yliopistoyhtiöitä, joiden voiton yliopisto saa pitää itsellään. Muutoksen tarkoituksena on parantaa yliopistojen mahdollisuuksia toteuttaa kolmatta tehtäväänsä olla vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja edistää tieteellisen ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Lailla yliopistolain muuttamisesta (715/2004) annettiin yliopistoille mahdollisuus ottaa opiskelija suorittamaan vain ylempää korkeakoulututkintoa,

joka mahdollistaa erilliset maisteriohjelmat. Muutos tuli voimaan 1.8.2005.

Laki yliopistolain muuttamisesta (715/2004) tuli voimaan 1.8.2005 ja sillä muutettiin opetus- ja tutkintokielistä annettua säädöstä siten, että yliopiston tutkintokieli voi olla muu kuin suomi tai ruotsi.

Tutkimuksen ja opetuksen perusedellytysten vahvistaminen

Valtioneuvoston periaatepäätös julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä ohjaa yliopistojen kehittämistyötä lähivuosina. Opetusministeriön tuottavuusohjelmaan liittyen on valmisteltu toimenpiteitä, joiden tavoitteena on yliopistolaitoksen rakenteiden kehittäminen ja toiminnan järjestäminen niin, että yliopistojen tuottavuus paranee ja toiminnan laatu ja vaikuttavuus vahvistuvat.

Opetusministeriön ja yliopistojen välistä tulosohjausjärjestelmää ja toimintamenorahoituksen muodostumisperusteita sopimuskaudelle 2007 - 2009 kehittänyt työryhmä sai työnsä valmiiksi syyskuussa. Ehdotuksessa rahoitusmallin painopistettä siirretään vahvistamaan tutkimuksen, tutkijakoulutuksen sekä kansainvälistymisen edellytyksiä. Laatu ja vaikuttavuusnäkökulma ovat aiempaa keskeisemmin esillä. Osana tulosohjausjärjestelmän kehittämistä opetusministeriö jatkoi ohjausta ja sähköistä asiointia tukevan tietojärjestelmän (KOTA) kehittämistä.

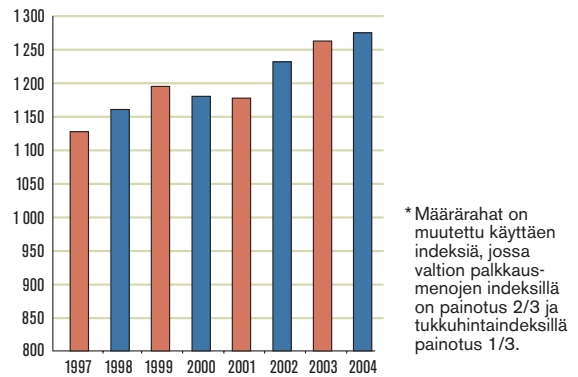
Opetusministeriö ja yliopistot neuvottelivat huh- tikuussa 2005 vuoden 2006 voimavaroista ja täs-

mensivät vuosille 2004-2006 asetettuja tavoitteitaan. Yliopistoille annettiin opetusministeriön kirjallinen palaute vuoden 2004 toiminnasta.

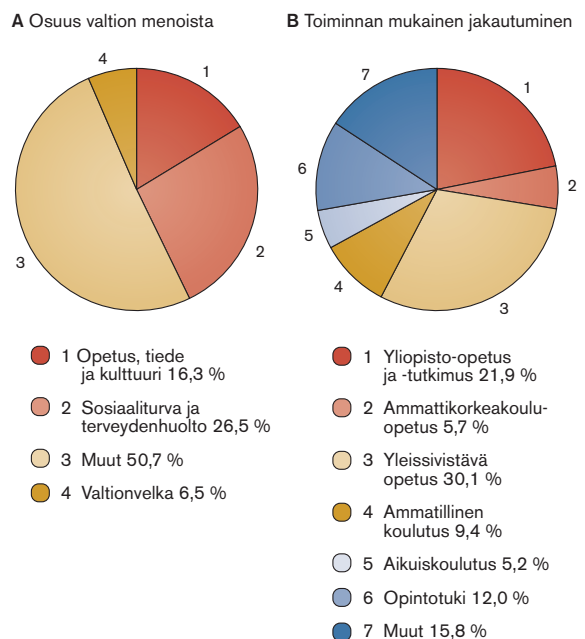
Yliopistojen perusrahoituksen taso säilytettiin ja lisärahoitusta kohdennettiin valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin kuten tietoyhteiskuntahankkeisiin, oppimisprosessien ja opiskeluympäristöjen kehittämiseen sekä tutkimusedellytysten parantamiseen. Yliopistojen toimintamenot lisääntyivät vuonna 2005 yhteensä 23,9 milj. euroa. Toimintamenoista osoitettiin tuloksellisuuden arviointiin perustuvaa rahoitusta 29,5 milj. euroa, josta 21,7 milj. euroa jaettiin tutkimuksen, koulutuksen, aikuiskoulutuksen ja taiteellisen toiminnan laatu- ja huippuyksiköiden perusteella. Myös valtakunnallisella hankerahoituksella (yhteensä 51,9 milj. euroa) tuettiin valtakunnallisia painoaloja kuten koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategiahankkeita (9,9 milj. euroa), virtuaaliyliopistohankkeita (9,2 milj. euroa), opettajankoulutuksen hankkeita (10,9 milj. euroa), oppimisprosessien edistämiseen liittyviä kehittämishankkeita (4,6 milj. euroa) sekä liiketoimintaosaamiseen liittyviä hankkeita (1,8 milj. euroa). Kansalliseen terveysprojektiin osoitettiin rahoitusta 7,4 milj. euroa.

Hankerahoitusta osoitettiin muun muassa hankkeille, jotka toteuttavat pääministeri Vanhasen hallituksen politiikkaohjelmia (tietoyhteiskuntaohjelma, työllisyysohjelma, yrittäjyyden politiikkaohjelma ja kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma). Esimerkiksi yliopistojen opettajankoulutuksessa käynnistettiin Tampereen yliopiston koordinoimana yrittäjyyskasvatuksen opetusta ja tutkimusta edistävä projekti

Kaavio 12 Yliopistojen toimintamenojen (milj. €) kehitys tilinpäätöstietojen mukaan 1997-2004, määrärahojen reaalikehitys*

Kaavio 13 Opetuksen, tieteen ja kulttuurin määrärahat (%) valtion talousarviossa ja lisätalousarviossa sekä niiden jakautuminen toimialoittain 2005

ja Helsingin yliopiston koordinoimana käynnistyi kansalaisvaikuttamisen opetusta ja tutkimusta vahvistava hanke.

Yliopistojen taloudellista ja hallinnollista asemaa ja sen uudistamista pohtimaan kutsuttiin selvitysmiehet. Selvitys tehdään vuoden 2006 aikana. Tavoitteena on esittää toimenpiteitä, joilla yliopistojen taloudellista toimivaltaa voitaisiin vahvistaa.

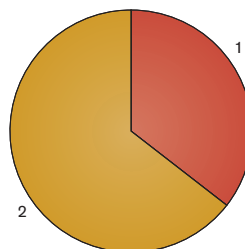
Toimintaedellytykset paranivat ajanmukaisten tilojen myötä

Kertomusvuonna ei otettu käyttöön uudisrakennuksia. Yliopistojen uusien toimitilojen rakentaminen jatkui, mutta painotus siirtyi peruskorjaushankkeisiin. Peruskorjaamisella kehitettiin toimitilojen tasoa nykyajan yliopisto-opetuksen edellytysten mukaisesti. Valmistuneista peruskorjaushankkeista merkittävimmät olivat Teknillisen korkeakoulun Kemian osasto, Teknillisen korkeakoulun Konetekniikan osasto, Oulun yliopiston Linnanmaa, Joensuun yliopiston Borealis-rakennus ja Helsingin yliopiston Viikin kampuksen Metsätieteiden laitos.

Yliopistot kehittivät toimitilahallintoaan ja rakentamista edistäen tilojen tehokasta käyttöä ja kustannussäästöjen syntymistä. Yliopistot valmistelivat omat toimitilastrategiansa. Opetusministeriön, yliopistojen ja Senaatti-kiinteistöjen yhteistyönä aloitettiin yliopistojen rakennushankkeiden 5–10 vuoden investointiohjelmien laatiminen. Investointiohjelmissä hankkeet asetetaan niiden valmistelua ohjaavaan kiireellisyysjärjestykseen. Lisäksi käynnis-

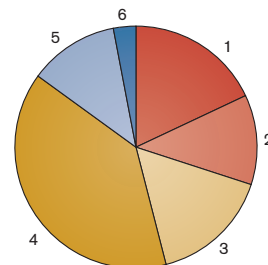
Kaavio 14

A Yliopistojen kokonaisrahoitus 2005

- 1 Ulkopuolinen rahoitus, yhteensä 694 milj. € 35,5 %
- 2 Budjettirahoitus ja rakentamisinvestoinnit, yhteensä 1262 milj. € 64,5 %

B Yliopistojen ulkopuolisen rahoituksen jakautuminen rahoituslähteittäin 2005

- 1 Suomen Akatemia 18 %
- 2 Tekes 12 %
- 3 Kotimainen yritysrahoitus 16 %
- 4 Muu kotimainen rahoitus 39 %
- 5 EU 12 %
- 6 Muu ulkomainen rahoitus 3 %

tettiin valtiovarainministeriön julkistaman Valtion toimitilastrategian edellyttämä toimitilojen strategialähtöisen tarkastelun eli ns. workplace-prossin ohjaus ja soveltaminen yliopistojen uudisrakennus- ja peruskorjaushankkeisiin.

Yliopistojen uudesta palkkausjärjestelmästä neuvoteltiin

Yliopistojen uuden palkkausjärjestelmän tavoitteena on edistää palkkauksen oikeudenmukaisuutta, parantaa yliopistojen palkkakilpailukykyä työnantajana sekä tukea henkilöstön osaamisen kehittymistä ja kannustaa henkilöstöä parempiin työsuorituksiin sekä kehittää esimiestyötä ja johtamista.

Uudessa palkkausjärjestelmässä palkkaus muodostuu tehtävien vaativuuteen perustuvasta tehtäväkohtaisesta palkanosasta sekä henkilökohtaiseen työsuoritukseen perustuvasta henkilökohtaisesta palkanosasta.

Yliopistojen uudesta palkkausjärjestelmästä saavutettiin neuvottelutulos 16.12.2005. Sen mukaan uusi järjestelmä astuu voimaan 1.1.2006.

Koulutusta kohdennettiin vastaamaan yhteiskunnan tarpeisiin

Yliopistojen koulutustarjonta säilyi lähes nykyisellä tasolla. Yliopistokoulutusta kohdennettiin uudelleen lähinnä opettajankoulutuksen ja lääkärikoulutuksen osalta. Yliopistot aloittivat myös uusia, työelämän tarpeisiin vastaavia, monitieteisiä maisteriohjelmiä.

Opettajakunnan korkean ikärakenteen ja vailla muodollista pätevyyttä olevien opettajien suuren määrän vuoksi vuonna 2001 käynnistetty opettajankoulutuksen laajennusohjelma jatkui. Ohjelmalla lisätään opettajankoulutuksen koulutuspaikkoja vuosina 2004-2006 noin 2 500:llä nykyisestä. Ohjelmaa toteutetaan kymmenessä yliopistossa. Suurimmat lisäykset kohdistuvat matemaattis-luonnontieteellisten aineiden ja kielten opettajankoulutukseen, erityisopettajankoulutukseen ja luokanopettajankoulutukseen. Myös taideaineiden ja liikunnan opettajankoulutusta, opinto-ohjaajakoulutusta sekä opettajan pedagogisten opintojen suoritusmahdollisuuksia on lisätty. Laajennusohjelma kohdistuu sekä suomen- että ruotsinkieliseen opettajankoulutukseen. Vuonna 2005 Tilastokeskus toteutti opetusministeriön toimeksiannosta valtakunnallisen opettajatietojen keruun, jonka tuloksia käytetään tulevien opettajatarpeiden ennakointityössä hyväksi.

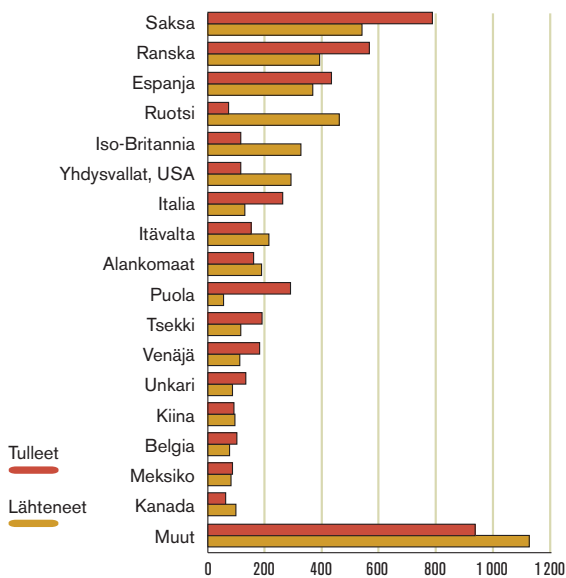
Lääkärikoulutuksen aloituspaikkojen määrää on nostettu vuodesta 2002 alkaen 550:stä 600:aan. Lääkärien muuntokoulutusta jatkettiin Turun yliopistossa. Lisäksi päätettiin hammaslääkärien aloituspaikkamäärien lisäämisestä. Muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien koulutusmäärien lisäystarve arvioitiin.

Liiketoimintaosaamista vahvistettiin ohjelman mukaisesti tukemalla yliopistojen hankkeita. Hankkeilla pyritään tukemaan innovaatiojärjestelmän toimivuutta sekä palvelujen ja yritystoiminnan kehittämistä.

Yliopistolaitoksen rakenteellisen kehittämisen tueksi teetettiin selvitykset kauppatieteiden yhteistyöverkostojen organisoinnista sekä oikeustieteellisen koulutusalan nykytilasta ja tulevaisuuden kehittämistarpeista. Lisäksi opetusministeriö nimisi selvitysmiehen laatimaan ehdotuksen siitä, miten kolmesta taideyliopistosta, Kuvataideakatemiasta, Taideteollisesta korkeakoulusta ja Teatterikorkeakoulusta, olisi muodostettavissa taidealojen korkeakoulukeskittymä pääkaupunkiseudulle. Toimeksiantoon sisältyy myös tarkastelu Taideteollisen korkeakoulun LUME-keskuksen organisoinnista sen valtakunnallisen aseman selkeyttämiseksi.

Kansainvälinen ja eurooppalainen yhteistyö

Kaavio 15 Yliopistojen opiskelijavaihto 2005

Lähde: CIMO

Kansainvälistä kilpailukykyä vahvistettiin

Tutkinnonuudistuksella edistettiin myös yliopistojen kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Yliopistot käynnistivät runsaasti uuden tutkintorakenteen mukaisia englanninkielisiä maisteriohjelmiä: opetusministeriön asetukseen niitä sisällytettiin 56.

Viisi yliopistoa osallistui Cross-Border University -hankkeeseen, jossa kehitetään maisteriohjelmiä suomalaisten ja venäläisten yliopistojen verkostoyhteistyönä. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen CIMO:n hallinnoiman FIRST -ohjelman kautta lisättiin Venäjä -yhteistyötä sekä Venäjälle suuntautunutta opiskelija- ja opettajavaihtoa. Myös FIRST -ohjelma perustuu korkeakoulujen välisiin yhteistyöverkostoihin.

Yliopistot osallistuivat kansainväliseen kehitysyhteistyöhön esimerkiksi UniPid-yliopistoverkoston puitteissa yhteistyössä ulkoasiainministeriön ja Saharan eteläpuolisessa Afrikassa toimivien organisaatioiden (CSIR, SADC, NEPAD) kanssa. Yliopistot osallistuivat korkeakoulutuksen kehityspoliittiseen yhteistyöhön myös CIMO:n hallinnoimassa North-South -verkosto-ohjelmassa.

Yliopistot osallistuivat aktiivisesti EU:n tutkimuksen kuudennen puiteohjelman (2002-2006) hakukierroksiin. Vuoden 2005 lopussa suomalaisia oli mukana yli 800 kuudennen puiteohjelman projekteissa. Yliopistojen osuus suomalaisista osallistujista oli 33 %, tutkimuslaitosten 27 % ja yritysten osuus 31 %.

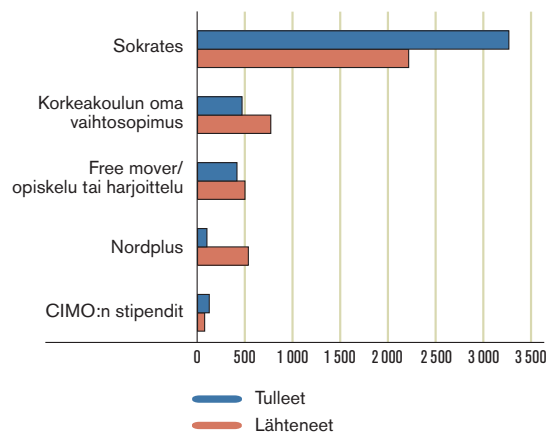
Komissio antoi keväällä 2005 ehdotuksen EU:n tutkimuksen 7. puiteohjelmasta (2007-2013). Suomen kansainvälistä tiedepoliittista yhteistyötä vahvistettiin ja tiedepoliittisten tavoitteiden toteutumista edistettiin vaikuttamalla eurooppalaisen tutkimusalueen kehittymiseen ja EU:n seitsemännen t&k-puiteohjelman valmisteluun. Yliopistojen kannalta puiteohjelman merkittävin uusi elementti on siihen sisältyvä Ideat-ohjelma ja sitä toteuttava Euroopan tutkimusneuvosto, joka tulee rahoittamaan eurooppalaista korkeatasoista perustutkimusta.

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä lisääntyi

Ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrä kasvoi 6 % edellisestä vuodesta ja oli 4949. Ulkomaalaisia tohtorintutkinto-opiskelijoita tästä oli 1 500. Ulkomaisia tutkintoja suoritettiin (2004) 559 tutkintoa, edeltävänä vuonna (2003) 509.

Kertomusvuonna 4 497 suomalaista perustutkinto-opiskelijaa osallistui opiskelijavaihtoon ulkomailta, kun määrä edellisenä vuonna oli 4 077. Suomeen saapuvien määrä kasvoi edellisestä vuodesta 7,3 %. Yhteensä 4 552 yliopisto-opiskelijaa saapui opiskelemaan Suomeen (edellisenä vuonna heitä oli 4 242). 3 050 suomalaista opettajaa ja tutkijaa työskenteli ulkomaisissa korkeakouluissa vähintään kahden viikon ajan.

Kaavio 16 Suurimmat opiskelijavaihto-ohjelmat 2005

Lähde: CIMO

Yhteiskunnallinen palvelutehtävä

Osaamisen siirtäminen

Yliopistojen yhteiskunnallista palvelutehtävää tutkimuksen ja opetuksen rinnalla täsmennettiin, kun laki yliopistolain muuttamisesta (715/2004) tuli voimaan 1.8.2005. Muutoksella yliopistot veloitettiin olemaan vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa ja edistämään tieteellisen ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan ohella yliopisto vaikutti suomalaiseen ja kansainväliseen yhteisöön kouluttamansa ammattitaitoisen työvoiman kautta. Yliopistot kartoittivat osaamistaan ja priorisoivat painoalojaan. Profiloituminen näkyy alueellisesti erityisesti tutkimus- ja kehittämishankkeiden painottumisena yliopistojen osaamisaloille.

Yliopistoille tuli mahdolliseksi yksin tai yhdessä perustaa yliopistoyhtiöitä, joiden voiton yliopisto saa pitää itsellään. Yliopisto voi myös omistaa osakkeita yhtiöistä, joiden tavoitteena on osaamisen siirron edistäminen tai innovaatioiden kaupallinen hyödyntäminen. Yliopistot laativat opetusministeriölle viisi yliopistoyhtiön perustamisesitystä, mutta yhtään myönteistä päätöstä ei tehty. Osa yliopistoista sijoitti varojaan tutkimuslähtöiseen yritystoimintaan, osa kehitti tiede- ja yrityspuistoyhteistyötään.

Alueellinen vaikuttavuus

Yliopistoissa toteutettiin vuosille 2004-2006 ajoituvaa yliopistojen alueellisen kehittämisen ohjelmaa, jolla vahvistetaan korkeakoulujen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Ohjelmassa käynnistettiin

monia yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen vuonna 2002 valmistuneiden yhteisten aluestrategioiden mukaisia hankkeita. Vuonna 2005 yliopistot ja ammattikorkeakoulut päivittivät yhteiset aluestrategiansa. Korkeakoulujen yhteistyö ja verkostoituminen vahvistui. Neljä yliopistoa käynnisti alueensa ammattikorkeakoulujen kanssa koulutusyhteistyön aloittamista ja yhteistoiminnan mahdollisuuksia selvittävät hankkeet.

Opetusministeriö jatkoi kuuden yliopistokeskuksen kehittämistä. Yliopistokeskuksilla oli aluevaikutusten lisäksi merkitystä yliopistojen välisen yhteistyön vahvistumiselle. Yliopistokeskuksille kohdennettiin 3 milj. euron määräraha oppimis- ja tutkimusympäristöjen kehittämiseen.

Yliopistot toteuttivat yhteiskunnallista palvelurooliaan mm. olemalla mukana osaamiskeskusohjelmissa, aluekeskusohjelmassa sekä maakuntastrategioiden hankkeissa. Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan maakuntakorkeakoulukokeilut jatkoivat toimintaansa. Koulutusohjelmat sekä maakuntakorkeakoulut ovat vastanneet työelämän alueellisiin tarpeisiin, nostaneet aikuisväestön koulutustasoa sekä edistäneet yliopistojen ja elinkeinoelämän verkottumista.

Useat yliopistot käyttivät rakennerahastovaroja infrastruktuurin rakentamiseen erityisesti yliopistokeskuksiin sekä toteuttivat alueellisiin tarpeisiin vastanneita maisteri- ja muuntokoulutuksia sekä kehittämishankkeita. Rakennerahasto-ohjelmien osalta ongelmalliseksi muodostui kuitenkin opiskelijoiden kotipaikkasääntöä koskeva tulkinta, jonka johdosta uusia maisteriohjelmia ei loppuvuodesta 2005 käytännössä enää voitu käynnistää.

Työllistyminen

Yliopistotutkinnon suorittaneiden työllisyystilanne pysyi lähes ennallaan. Tilastokeskuksen tietojen mukaan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden 20–64 -vuotiaiden työttömyysaste oli vuonna 2004 4,2 %, kun se edellisellä vuonna oli 4,3 %. Tutkijakoulutuksen tai vastaavan koulutuksen suorittaneiden 20–64 -vuotiaiden työttömyysaste oli 2,9 % (edellisellä vuonna 2,8 %). Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen pysyi lähes edellisen vuoden tasolla. Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tohtorin tutkinnon kolmen edeltävän vuoden aikana suorittaneista noin 92 % työllistyi tai sijoittui jatko-opintoihin.

Yliopistot kehittivät valmistuneiden työelämään sijoittumista edistävää toimintaa mm. tehostamalla neuvonta- ja ohjauspalveluita sekä opiskelijoiden harjoittelua.

Tilastot

- Yliopistot 2005
- Opiskelijavalinnat 2005
- Yliopistojen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto-opetus 1997–2005
- Koulutusalat 2005
- Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus organisaation mukaan 1998–2005
- Suomen Akatemian rahoituspäätökset yliopistoittain 2005
- Yliopistojen henkilökunnan työskentely ulkomailla ja yliopistojen ulkomaiset opettaja- ja tutkijavierailut 1997–2005
- Opetushenkilökunta 1997–2005
- Naisten osuus (%) opetushenkilökunnasta 1997–2005
- Muu henkilökunta 1997–2005
- Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta valmistumisen jälkeen 1994–2003
- Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tutkijakoulutuksen suorittaneiden työttömyysaste 1992–2004

Yliopistot 2005

	Uudet* opiskelijat		Perustutkinto-opiskelijat*		Jatkotutkinto-opiskelijat*		Opiskelijat yhteensä		Ylemmät korkeakoulu-tutkinnot		Tohtorin tutkinnot	
		%		%		%		%		%		%
Helsingin yliopisto	3 831	18,4	29 199	21,4	5 187	25,1	35 331	22,1	2 322	18,0	378	26,6
Joensuun yliopisto	1 285	6,2	6 582	4,8	740	3,6	7 394	4,6	681	5,3	53	3,7
Jyväskylän yliopisto	2 039	9,8	11 603	8,5	1 498	7,3	13 101	8,2	1 346	10,4	109	7,7
Kuopion yliopisto	902	4,3	4 826	3,5	731	3,5	5 777	3,6	473	3,7	89	6,3
Lapin yliopisto	754	3,6	3 925	2,9	347	1,7	4 272	2,7	381	2,9	18	1,3
Oulun yliopisto	1 967	9,5	12 596	9,2	1 656	8,0	14 592	9,1	1 333	10,3	130	9,1
Tampereen yliopisto	1 558	7,5	11 660	8,5	1 753	8,5	14 043	8,8	945	7,3	105	7,4
Turun yliopisto	1 816	8,7	12 346	9,0	1 985	9,6	14 889	9,3	1 085	8,4	137	9,6
Vaasan yliopisto	638	3,1	4 070	3,0	341	1,7	4 411	2,8	358	2,8	16	1,1
Åbo Akademi	805	3,9	5 254	3,8	784	3,8	6 087	3,8	504	3,9	70	4,9
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	764	3,7	4 284	3,1	479	2,3	4 763	3,0	492	3,8	35	2,5
Tampereen teknillinen yliopisto	1 302	6,3	8 631	6,3	1 693	8,2	10 324	6,4	742	5,7	65	4,6
Teknillinen korkeakoulu	1 367	6,6	10 669	7,8	2 422	11,7	13 091	8,2	1 017	7,9	150	10,5
Helsingin kauppakorkeakoulu	559	2,7	3 719	2,7	326	1,6	4 045	2,5	379	2,9	19	1,3
Svenska handelshögskolan	326	1,6	1 989	1,5	143	0,7	2 132	1,3	240	1,9	15	1,1
Turun kauppakorkeakoulu	318	1,5	1 882	1,4	215	1,0	2 097	1,3	225	1,7	8	0,6
Kuvataideakatemia	40	0,2	216	0,2	15	0,1	231	0,1	24	0,2	2	0,1
Sibelius-Akatemia	180	0,9	1 298	0,9	126	0,6	1 424	0,9	133	1,0	11	0,8
Taideteollinen korkeakoulu	265	1,3	1 546	1,1	161	0,8	1 707	1,1	158	1,2	10	0,7
Teatterikorkeakoulu	70	0,3	358	0,3	35	0,2	393	0,2	82	0,6	2	0,1
Yhteensä	20 786	100	136 653	100	20 637	100	160 104	100	12 920	100	1 422	100

* Opiskelijamäärätiedot sisältävät vain läsnäolevaksi ilmoittautuneet opiskelijat ** Sisältää sekä budjettivaroin että ulkopuolisin varoin palkatun henkilökunnan

Opiskelijavalinnat 2005

	Hakeneet	Valintakokeisiin osallistuneet	Hyväksytyt	Uudet opiskelijat*
Teologinen	1 101	868	314	275
Humanistinen	24 025	14 700	3 716	3 038
Taideteollinen	3 467	3 143	417	385
Musiikki	1 051	826	189	180
Teatteri ja tanssi	1 620	1 603	82	70
Kasvatustieteellinen	24 674	7 700	2 584	1 994
Liikuntatieteellinen	1 815	458	181	156
Yhteiskuntatieteellinen	14 497	8 414	2 606	2 104
Psykologia	2 773	2 004	148	155
Terveystieteet	2 522	1 236	506	441
Oikeustieteellinen	3 230	2 593	599	546
Kauppätieteellinen	25 143	17 383	3 277	2 622
Luonnontieteellinen	25 175	13 798	6 864	3 499
Maatalous-metsätieteellinen	2 475	1 818	483	413
Teknillistieteellinen	22 273	14 085	4 919	3 895
Lääketieteellinen	3 953	3 262	627	463
Hammaslääketieteellinen	498	403	114	72
Eläinlääketieteellinen	538	431	52	36
Farmasia	2 190	1 680	513	402
Kuvataide	629	66	42	40
Yhteensä	163 649	96 471	28 233	20 786

* Yliopistoon ensimmäistä kertaa uutena opiskelijana alempaa tai ylempää tutkintoa suorittamaan kirjautuvat opiskelijat. Sisältää läsnä- ja poissa olevaksi ilmoittautuvat

Lähde: KOTA

	Opetus- henkilö- kunta **		Tutkimus- henkilö- kunta**		Tutkijakoulujen tutkijaopis- kelijat **		Muu henkilö- kunta**		Tilinpäätös 1 000 € (budjetti- rahoitus)		Tilinpäätös 1 000 € (ulkopuolinen rahoitus)		
		%		%		%		%		%		%	
	1 790	21,2	1 499	23,1	388	24,3	3 726	26,2	304 010	24,1	190 866	27,5	Helsingin yliopisto
	425	5,0	194	3,0	51	3,2	567	4,0	56 809	4,5	20 710	3,0	Joensuun yliopisto
	785	9,3	422	6,5	173	10,8	988	7,0	95 228	7,5	50 478	7,3	Jyväskylän yliopisto
	367	4,3	323	5,0	81	5,1	752	5,3	51 339	4,1	47 501	6,8	Kuopion yliopisto
	213	2,5	63	1,0	12	0,8	339	2,4	30 898	2,4	10 552	1,5	Lapin yliopisto
	853	10,1	532	8,2	143	9,1	1426	10,0	125 676	10,0	56 740	8,2	Oulun yliopisto
	659	7,8	358	5,5	100	6,3	1003	7,1	84 436	6,7	43 837	6,3	Tampereen yliopisto
	847	10,0	498	7,7	157	9,8	1 195	8,4	107 130	8,5	52 194	7,5	Turun yliopisto
	191	2,3	43	0,7	7	0,4	221	1,6	21 972	1,7	6 105	0,9	Vaasan yliopisto
	370	4,4	242	3,7	84	5,3	537	3,8	47 621	3,8	28 474	4,1	Åbo Akademi
	247	2,9	300	4,6	25	1,6	297	2,1	35 063	2,8	21 543	3,1	Lappeenrannan teknillinen yliopisto
	365	4,3	674	10,4	122	7,6	745	5,2	68 222	5,4	44 271	6,4	Tampereen teknillinen yliopisto
	487	5,8	1134	17,4	214	13,4	1425	10,0	116 020	9,2	91 134	13,1	Teknillinen korkeakoulu
	160	1,9	73	1,1	18	1,1	248	1,7	24 835	2,0	11 138	1,6	Helsingin kauppakorkeakoulu
	104	1,2	17	0,3	8	0,5	92	0,6	12 782	1,0	2 788	0,4	Svenska handelshögskolan
	118	1,4	74	1,1	6	0,4	131	0,9	15 020	1,2	6 236	0,9	Turun kauppakorkeakoulu
	31	0,4	0	0,0	0	0,0	29	0,2	3 758	0,3	169	0,0	Kuvataideakatemia
	221	2,6	8	0,1	4	0,3	145	1,0	23 357	1,9	2 457	0,4	Sibelius-Akatemia
	159	1,9	45	0,7	3	0,2	253	1,8	27 053	2,1	6 339	0,9	Taideteollinen korkeakoulu
	58	0,7	1	0,0	1	0,1	88	0,6	10 673	0,8	648	0,1	Teatterikorkeakoulu
	8 450	100	6 500	100	1 597	100	14 207	100	1261 902	100	694 180	100	Yhteensä

Lähde: KOTA ja Tilastokeskus

Yliopistojen täydennyskoulutus ja avoin yliopisto-opetus 1997–2005

	1997	1999	2001	2003	2 005
Täydennyskoulutus, kursseja	4 923	5 382	4 764	3 636	3 841
- lyhyet (- 5 pv)	2 389	2 677	2 495	1 729	1 650
- erikoistumisopinnot*	56	600	485	272	372
- muut kurssit	2478	2 105	1 784	1 635	1 819
opiskelijoita	124 296	134 227	106 726	83 685	94 159
kurssipäiviä (1 pv = 6 opetustuntia)	69 137	66 642	46 918	41 788	35 029
Avoin yliopisto-opetus, opiskelijoita	74 440	77 522	83 106	82 918	80 058

*Vuodesta 1998 lähtien

Lähde: KOTA

Koulutusalat 2005

	Uudet opiskelijat		Läsnä olevat opiskelijat yhteensä		Alemmat korkeakoulu-tutkinnot		Ylemmät korkeakoulu-tutkinnot		Lisensiaatin tutkinnot	
		%		%		%		%		%
Teologinen	275	1,3	2 602	1,6	26	0,9	208	1,6	5	0,9
Humanistinen	3 038	14,6	24 761	15,5	787	27,0	1 704	13,2	80	15,0
Taideteollinen	385	1,9	2 574	1,6	103	3,5	219	1,7	0	0,0
Musiikki	180	0,9	1 424	0,9	20	0,7	133	1,0	4	0,8
Teatteri ja tanssi	70	0,3	424	0,3	13	0,4	82	0,6	0	0,0
Kasvatustieteellinen	1 994	9,6	13 688	8,5	475	16,3	1 583	12,3	38	7,1
Liikuntatieteellinen	156	0,8	785	0,5	7	0,2	91	0,7	3	0,6
Yhteiskuntatieteellinen	2 104	10,1	16 704	10,4	320	11,0	1 253	9,7	69	12,9
Psykologia	155	0,7	1 770	1,1	6	0,2	228	1,8	20	3,8
Terveystieteet	441	2,1	2 808	1,8	16	0,5	336	2,6	9	1,7
Oikeustieteellinen	546	2,6	4 384	2,7	19	0,7	414	3,2	30	5,6
Kauppatieteellinen	2 622	12,6	17 675	11,0	321	11,0	1 733	13,4	19	3,6
Luonnontieteellinen	3 499	16,8	24 165	15,1	438	15,0	1 558	12,1	118	22,1
Maatalous-metsätieteellinen	413	2,0	3 341	2,1	13	0,4	247	1,9	8	1,5
Teknillistieteellinen	3 895	18,7	32 488	20,3	10	0,3	2 451	19,0	125	23,5
Lääketieteellinen	463	2,2	7 345	4,6	0	0,0	460	3,6	0	0,0
Hanmaslääketieteellinen	72	0,3	637	0,4	0	0,0	54	0,4	0	0,0
Eläinlääketieteellinen	36	0,2	526	0,3	0	0,0	48	0,4	0	0,0
Farmasia	402	1,9	1 772	1,1	322	11,1	94	0,7	5	0,9
Kuvataide	40	0,2	231	0,1	16	0,5	24	0,2	0	0,0
Yhteensä	20 786	100	160 104	100	2 912	100	12 920	100	533	100

* erikoislääkäri, erikoishammaslääkäri, erikoiseläinlääkäri Lähde: KOTA

Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoitus organisaation mukaan 1998–2005, käyvin hinnoin, milj. €

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	%
Yliopistot	313,5	323,3	346,4	349,8	377,7	393,3	407,9	416,7	26
Yliopistolliset sairaalat	60,5	60,5	59,4	56,7	56,7	48,7	48,7	40,7	3
Suomen Akatemia	142,9	155,5	153,8	187,1	184,9	188,6	214,6	223,5	14
Tekes	374,9	410,8	390,8	399,4	398,5	412,7	430,0	448,4	28
Valtion tutkimuslaitokset	204,3	208,0	215,8	219,8	234,4	239,5	250,0	259,4	16
Muu rahoitus	153,5	117,0	129,7	139,6	136,5	169,9	183,9	208,0	13
Yhteensä	1 249,6	1 275,1	1 295,9	1 352,4	1 388,7	1 452,7	1 535,1	1 596,7	100

Lähde: Tilastokeskus

Tohtorin tutkinnot	%	Muut* tutkinnot	%
25	1,8	0	0,0
113	7,9	0	0,0
12	0,8	0	0,0
11	0,8	0	0,0
2	0,1	0	0,0
83	5,8	0	0,0
5	0,4	0	0,0
119	8,4	0	0,0
19	1,3	0	0,0
40	2,8	0	0,0
15	1,1	0	0,0
89	6,3	0	0,0
272	19,1	0	0,0
39	2,7	0	0,0
277	19,5	0	0,0
248	17,4	869	96,9
20	1,4	25	2,8
11	0,8	3	0,3
20	1,4	0	0,0
2	0,1	0	0,0
1 422	100	897	100

Suomen Akatemian rahoituspäätökset yliopistoittain 2005*, milj. €

Yliopisto	Milj. €	%
Helsingin yliopisto	61,1	36,7
Joensuun yliopisto	5,9	3,5
Jyväskylän yliopisto	16,6	10,0
Kuopion yliopisto	8,1	4,9
Lapin yliopisto	1,2	0,7
Oulun yliopisto	10,5	6,3
Tampereen yliopisto	9,1	5,5
Turun yliopisto	14,2	8,5
Vaasan yliopisto	0,4	0,2
Åbo Akademi	5,4	3,2
Lappeenrannan teknillinen yliopisto	0,9	0,5
Tampereen teknillinen yliopisto	4,8	2,9
Teknillinen korkeakoulu	25,2	15,1
Helsingin kauppakorkeakoulu	1,1	0,7
Svenska handelshögskolan	0,6	0,4
Turun kauppakorkeakoulu	0,8	0,5
Sibelius-Akatemia	0,02	0,0
Taideteollinen korkeakoulu	0,3	0,2
Yhteensä	166,5	100,0

* Luvuissa ovat mukana myös tutkimusvirkojen aiheuttamat kustannukset laskennallisina arvoina.
Lähde: Suomen Akatemia

Yliopistojen henkilökunnan työskentely ulkomailla ja yliopistojen ulkomaiset opettaja- ja tutkijavierailut 1997–2005 (vähintään 1kk:n työskentely)

	Tutkijoita tai opettajia ulkomailla, henk. lkm	Keski- määräinen työskentely- aika, kk/hlö	Ulkomaisia tutkijoita tai opettajia henk. lkm	Keski- määräinen työskentely- aika, kk/hlö
1997	939	4,1	1201	4,2
1998	912	4,1	1108	4,6
1999	825	4,3	1177	4,6
2000	741	4,6	1153	4,9
2001	735	4,2	1030	5,2
2002	664	4,1	1076	5,0
2003	578	4,3	1088	4,9
2004	633	4,1	1060	5,2
2005	706	3,8	1064	5,3

Lähde: KOTA

Opetushenkilökunta 1997–2005*

	Yhteensä	Professorit	Yliassistentit	Assistentit	Lehtorit	Päätoimiset tuntiopettajat	Laskennallinen tuntiopetus
1997	7 706	2 126	686	1 721	1 947	330	896
1998	7 290	2 011	649	1 530	1 891	312	897
1999	7 270	2 048	672	1 489	1 870	298	893
2000	7 387	2 106	689	1 473	1 913	277	929
2001	7 562	2 175	677	1 405	2 027	257	1 021
2002	7 849	2 195	695	1 375	2 210	238	1 136
2003	7 933	2 217	673	1 319	2 362	219	1 143
2004	7 939	2 249	643	1 230	2 488	217	1 112
2005	7 839	2 255	630	1 182	2 606	202	964

*Vuodesta 1998 lähtien henkilötyövuosien määrä, aikaisempina vuosina virkojen ja toimien lukumäärä

Lähde: KOTA

Naisten osuus (%) opetushenkilökunnasta 1997–2005

	Professorit	Yliassistentit	Assistentit	Lehtorit	Päätoimiset tuntiopettajat
1997	17,7	30,0	39,2	54,9	66,7
1998	18,4	30,0	42,7	51,0	59,6
1999	17,9	33,3	45,3	53,9	59,7
2000	20,1	36,9	52,3	58,4	81,2
2001	20,4	33,7	47,5	54,1	66,9
2002	21,2	36,8	48,9	54,1	65,5
2003	21,7	36,6	49,7	56,8	78,5
2004	22,1	39,3	55,4	58,6	72,8
2005	22,2	38,4	49,7	51,1	56,9

Lähde: KOTA

Muu henkilökunta 1997–2005*

	Yhteensä	Budjetti-varoin	Suomen Akatemia	Muut rahoituslähteet
1997	17 514	9 040	1 296	7 178
1998	19 043	9 852	1 709	7 482
1999	19 800	10 167	1 896	7 737
2000	19 502	10 031	2 064	7 407
2001	20 377	10 550	2 228	7 599
2002	21 043	10 892	2 344	7 807
2003	21 484	11 284	2 330	7 870
2004	21 954	11 624	2 348	7 982
2005	22 306	11 915	2 297	8 094

* Vuosina 1997 budjettivaroin tehdyissä henkilötyövuosissa ovat mukana myös tutkijakoulujen vakanssit. Vuodesta 1998 lähtien tutkijakoulujen henkilötyövuodet on jaoteltu rahoituslähteittäin

Lähde: KOTA

**Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden
pääasiallinen toiminta valmistumisen jälkeen 1994–2003 ***

Tutkinnon suorittamisvuosi	Ylemmän koulututk. suorittaneet	PÄÄASIAALLINEN TOIMINTA VUODEN KULUTTUA (%)					Työttömät kahden vuoden kuluttua (%)
		Palkansaajat	Yrittäjät	Opiskelijat	Muut	Työttömät	
1994	9 616	61,1	1,6	19,2	3,6	14,6	5,3
1995	9 784	77,6	1,5	7,5	7,2	6,2	4,5
1996	10 227	81,8	1,3	7,7	3,8	5,3	3,5
1997	10 661	83,2	1,7	6,0	4,9	4,2	3,5
1998	11 306	83,3	1,1	5,1	5,1	3,7	3,0
1999	11 834	84,5	1,2	4,2	4,5	3,5	2,8
2000	11 489	84,7	1,2	3,9	3,5	3,3	2,8
2001	11 556	83,5	1,1	5,2	3,2	3,7	3,4
2002	12 038	82,3	1,2	4,9	3,1	4,8	3,6
2003	12 279	82,1	1,3	5,7	3,3	4,5	...

Lähde: KOTA

**Ylemmän korkeakoulututkinnon ja tutkijakoulutuksen
suorittaneiden työttömyysaste 1992–2004, 20–64 -vuotiaat**

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004*
Ylemmät korkeakoulututkinnot	3,7	5,1	4,9	4,3	5,4	4,5	4,0	3,9	3,6	3,6	3,7	4,3	4,2
Miehet	3,6	4,8	4,4	4,0	4,9	4,0	3,6	3,5	3,2	3,3	3,5	4,1	4,0
Naiset	3,8	5,5	5,4	4,7	6,0	5,0	4,5	4,3	3,9	3,9	3,8	4,4	4,4
Tutkijakoulutus tai vastaava	1,4	1,8	1,9	2,0	2,7	3,0	2,5	2,5	2,2	2,2	2,4	2,8	2,9
Miehet	1,4	1,7	1,9	2,0	2,6	2,8	2,3	2,2	2,0	1,9	2,2	2,7	2,7
Naiset	1,5	2,2	2,1	2,1	2,9	3,4	3,0	3,1	2,8	2,7	2,9	3,1	3,1

Lähde: Tilastokeskus *) ennakkotieto

Yhteystietoja

Helsingin yliopisto

PL 33, 00014 Helsingin yliopisto
puh. (09) 1911 (vaihde), fax (09)1912 3008
<http://www.helsinki.fi>

Joensuun yliopisto

PL 111, 80101 Joensuu
puh. (013) 251 111 (vaihde), fax (013) 251 2050
<http://www.joensuu.fi>

Jyväskylän yliopisto

PL 35, 40014 Jyväskylän yliopisto
puh. (014) 260 1211 (vaihde), fax (014) 260 1021
<http://www.jyu.fi>

Kuopion yliopisto

PL 1627, 70211 Kuopio
puh. (017) 162 211 (vaihde), fax (017) 162 131
<http://www.uku.fi>

Lapin yliopisto

PL 122, 96101 Rovaniemi
puh. (016) 341 341 (vaihde), fax (016) 341 2207
<http://www.ulapland.fi>

Oulun yliopisto

PL 8000, 90014 Oulun yliopisto
puh. (08) 553 1011 (vaihde), fax (08) 554 4551
<http://www oulu.fi>

Tampereen yliopisto

33014 Tampereen yliopisto
puh. (03) 355 111 (vaihde), fax (03) 213 4473
<http://www.uta.fi>

Turun yliopisto

20014 Turun yliopisto
puh. (02) 333 51 (vaihde), fax (02) 333 6363
<http://www.utu.fi>

Vaasan yliopisto

PL 700, 65101 Vaasa
puh. (06) 324 8111 (vaihde), fax (06) 324 8208
<http://www.uwasa.fi>

Åbo Akademi

Domkyrkotorget 3, 20500 Åbo
tel. (02) 215 31 (växel), fax (02) 251 7553
<http://www.abo.fi>

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

PL 20, 53851 Lappeenranta
puh. (05) 621 11 (vaihde), fax (05) 621 2350
<http://www.lut.fi>

Tampereen teknillinen yliopisto

PL 527, 33101 Tampere
puh. (03) 311 511 (vaihde), fax (03) 3115 2170
<http://www.tut.fi>

Teknillinen korkeakoulu

PL 1000, 02015 TKK
puh. (09) 4511 (vaihde), fax (09) 451 2063
<http://www.tkk.fi>

Helsingin kauppakorkeakoulu

PL 1210, 00101 Helsinki
puh. (09) 431 31 (vaihde), fax (09) 4313 8707
<http://www.hkkk.fi>

Svenska handelshögskolan

PB 479, 00101 Helsingfors
tel. (09) 431 331 (växel), fax (09) 4313 3404
<http://www.hanken.fi>

Turun kauppakorkeakoulu

Rehtorinpellonkatu 3, 20500 Turku
puh. (02) 481 481 (vaihde), fax (02) 481 4299
<http://www.tukkk.fi>

Kuvataideakatemia

Kaikukatu 4, 00530 Helsinki
puh. (09) 680 3320 (vaihde), fax (09) 6803 3260
<http://www.kuva.fi>

Sibelius-Akatemia

PL 86, 00251 Helsinki
puh. 020 75390 (vaihde), fax 020 7539 600
<http://www.siba.fi>

Taideteollinen korkeakoulu

Hämeentie 135 C, 00560 Helsinki
puh. (09) 756 31 (vaihde), fax (09) 7563 0223
<http://www.uiah.fi>

Teatterikorkeakoulu

PL 163, 00531 Helsinki
puh. (09) 431 361 (vaihde), fax (09) 4313 6200
<http://www.teak.fi>

Opetusministeriö

PL 29, 00023 Valtioneuvosto
puh. (09) 160 04 tai 578 14 (vaihde), fax (09) 135 9335
<http://www.minedu.fi>

Korkeakoulujen arviointineuvosto

PL 133, 00171 Helsinki
puh. (09) 160 76913, fax (09) 160 76911
<http://www.kka.fi>

Taiteen keskustoimikunta

PL 293, 00171 Helsinki
puh. (09) 1607 7921 (vaihde), fax (09) 1607 7069
<http://www.taiteenkeskustoimikunta.fi>

Suomen Akatemia

PL 99, 00501 Helsinki
puh. (09) 774 881, fax (09) 7748 8299
<http://www.aka.fi>

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO

PL 343, 00531 Helsinki
puh. (09) 7747 7033, fax (09) 7747 7064
<http://www.cimo.fi>

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

ISBN: 952-485-174-1
ISBN: 952-485-175-X (pdf)
ISSN: 1458-8110